

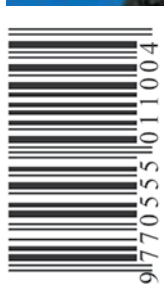
ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

pravoslavlj.rs

Број 1134 Цена 90 динара 2.5 КМ 15. јун 2014. године Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

У Тирани

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј боравио је у Тирани, престоници Албаније, од 31. маја до 2. јуна 2014. године. Повод ове посете било је учешће у чину освећења новосаграђеног Саборног храма Васкрсења Христовог, у којем сада почивају мошти Св. Јована Владимира. У пратњи Патријарха Српског били су Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, Епископ рашко-призренски Г. Теодосије, Архимандрит Кирило, јеромонах Андреј, као и ђакон Владимир Руменић.

На путу ка Тирани, Патријарх Српски је посетио, у суботу 31. маја, Саборни храм Св. Јована Владимира у Бару. Његову Светост је на подгоричком аеродрому дочекао Митрополит Амфилохије. У Бару је Првојерарху српском приређен величанствени дочек. Доксологију у Саборном храму служило је свештенство архијерејског намесништва барског у присуству верног народа, након које су речи добродошлице изговорили Митрополит Амфилохије и председник ЦО Бар Дејан Ђуровић.

На освећењу Храма Васкрсења Христовог

Након посјете српско-црногорској православној заједници у Враки и Скадру, Патријарх српски Г. Иринеј и Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије су по доласку у Тирану, заједно са Епископом рашко-призренским Г. Теодосијем и јеромонахом Андрејем, који су у међувремену стигли из Призрена, смјештени у хотел Шератон у Тирани, гдје су се на свечаној вечери срели са многим првојерарсима и представницима помјесних Православних Цркава.

Сви чланови наше делегације су, 1. јуна, саслуживали на освећењу и Св. Литургији у Катедралном храму Васкрсења Христовог у Тирани, којима је началствовао Патријарх константинопољски и васељенски Г. Вартоломеј. Поред Српског Патријарха, Патријарха Вартоломеја и домаћина Архиепископа тиранског и цијеле Албаније Г. Анастасија, овом торжеству су присуствовали предстојатељи неколико помјесних Православних Цркава: Патријарх јерусалимски Г. Теофил, Патријарх румунски Г. Данијел, Архиепископ кипарски Г. Хризостом, Архиепископ атински Г. Јероним, Митрополит пољски Г. Сава и други.

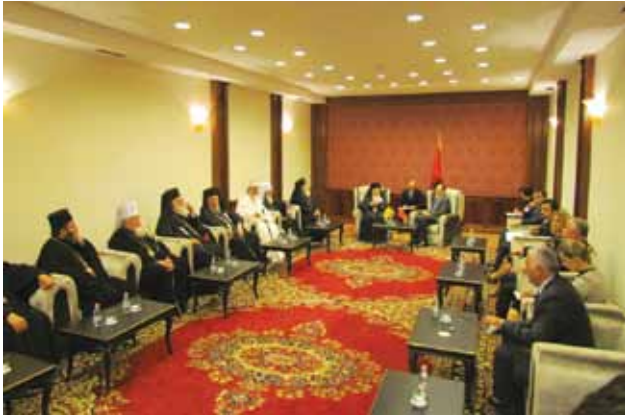

Литургији су присуствовали и председник Албаније Бујар Нишани, председник Скупштине Албаније Иљир Метта, градоначелник Тиране Љуљзим Баша, други државни званичници, као и највиши представници Римокатоличке цркве и Исламске заједнице у Албанији. На свечаном ручку у хотелу Шератон, којем је присуствовала цијела делегација СПЦ, сви предстојатељи су одржали пригодне здравице поводом освећења храма. Патријарх Иринеј је у својој здравици истакао љепоту новоосвећеног храма и притом га је назвао тиранском Светом Софијом. Такође је рекао да све вјере, нарочито хришћанска, морају да шире мир и да све што угрожава наше ближње дугорочно доводи до лоших посљедица и по нас саме.

Осврнуо се на то и да су једним великим дијелом данашње Албаније владали српски владари, међу којима је и Св. Јован Владимир, који је један од најпоштованијих светих у Албанији. Рекао је и да српски народ три жене у својој историји назива мајкама – једна је Јевросима, мајка Марка Краљевића, друга је мајка девет Југовића, а трећа је Преподобна мати Ангелина Крушедолска, српска деспотица, рођена Албанка, коју је народ прозвао својом мајком због добра које је учинила за српски народ. Све ове околности треба да зближавају наше народе, буду нам путоказ за будућност и образац за наше данашње понашање, казао је Патријарх Српски. Истог дана, Његова Светост је са делегацијом посетио Амбасаду Републике Србије у Тирани. Амбасадор Мирољуб Зарић је заблагодарио Патријарху на доласку. Патријарх је изразио жељу да Србија и Албанија, српски и албански народ, као најближи сусједи, живе у миру и заједништву и изразио наду да ће, у вези са питањем КиМ, прорадити савјест код оних који одлучују, те да ће сви схватити да на КиМ, као богатом простору, има довољ-

но мјеста за све који желе да живе на њој, а Срби то свакако желе. Србија нуди за КиМ најширу могућу аутономију и то је начин да сви на њему заједно живе, рекао је Патријарх.

У вечерњим часовима Патријарх Српски је са делегацијом присуствовао Фестивалу омладине у Културном центру Православне Цркве Албаније гдје је приказан и кратак филм о обнови ове Цркве, која је деведесетих година, када је у Албанију дошао Архиепископ Анастасије била без епископа и готово потпуно уништена.

Сутрадан је Патријарх Иринеј заједно са осталим представљатељима Православних Цркава у одвојеним сусретима разговарао са председником Албаније Бујаром Нишанијем, председником Скупштине Иљиром Метом и премијером Едијем Рамом. Премијеру Рами, који потиче из православне породице, поконио је икону дечанске Мајке Божије. Премијер Рама је рекао да му је јако жао кад види шта су неки његови сународници радили на КиМ са црквама које су исписане графитима и девастиране. Такође је казао да је у оквиру помоћи коју његова влада шаље на КиМ, послата помоћ и за српску заједницу у Грачаници. Он је нагласио да страшна опасност пријети и региону и читавом свијету од религиозних национализма. Као добар примјер мирног заједничког живота различитих религиозних заједница навео је државу Албанију.

Током свог боравка у Тирани, Патријарх Српски је дао интервју за једну од највећих телевизија у Албанији *Top Channel* и у њему је рекао: „Живјели смо кроз вјекове са Албанцима. Никад није било проблема међу нашим народима. Оно што се у наше вријеме догађа – одвајање Косова и формирање нове државе независне од Србије утиче на нас. Косово и Метохија је најсветије мјесто за нас Србе, на коме се развила читава наша историја.“ Додао је и да

је сједиште Српске Патријаршије у Пећи. „Ми смо вољни да нађемо фер решење тако да обе стране буду задовољне. Ако смо вјековима живјели заједно, зашто не би могли то да наставимо? Други проблем је да је 200.000–250.000 Срба морало да напусти Косово и Метохију и није нам јасно зашто и даље не могу да се врате својим домовима“, рекао је Првојерарх српски. Његова Светост је казао да од 1912. након ослобођења КиМ од Турака, није било протјеривања Албанаца, да треба живјети у миру са свима и да сви треба да се молимо Богу да престану сукоби и ратови, како на КиМ тако у читавом свијету.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У Подгорици

Његова Светост је, 2. јуна, заједно са Митрополитом Амфилохијем по повратку из Тиране посјетио Саборни храм Христовог Васкрсења у Подгорици и председнику Црне Горе г. Филипу Вујановићу уручио Орден Св. цара Константина, којим га је, поводом 17 вјекова од доношења Миланског едикта одликовао Св. Арх. Синод СПЦ, а на предлог Митрополита Амфилохија.

„Вама који представљате Црну Гору додељујемо ово одликовање, у најлепшем и најновијем храму наше Цркве, црногорскога и српскога народа и целог народа православнога“, рекао је Патријарх Српски. „То чинимо са великом радошћу, са жељом да орден који ће украшавати Вашу личност буде један нови повод, нова сила и снага да Црну Гору одржите и водите оним путем којим су је упутили сви представници Црне Горе, почевши од Митрополита Данила, Петра Цетињског Првог и Другог и других значајних личности народа Црне Горе, народа српскога“, рекао је Патријарх Српски.

Председник Вујановић је заблагодарио Његовој Светости на одликовању и казао: „Учинили сте ми част да овдје будемо данас заједно и да чујемо ове поруке и ријечи које су поруке мира, љубави и слоге. Ја исказујем поштовање према овом одликовању због самог ордена, због године у којој сам га добио, због године у којој су се десили догађаји у православној Митрополији црногорско-приморској по којима ће се она вјечно памтити“, рекао је Вујановић и констатовао да је Свети цар Константин доношењем Миланског едикта позвао на мир, на поштовање свих, без обзира како и у кога вјерују.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У Цркви Св. Јована Владимира

Св. Арх. Литургијом којом је, 4. јуна 2014 началствовао Патријарх Српски свечано је прослављена крсна слава Цркве Св. Јована Владимира у београдском насељу Медаковић.

У Богословији Св. Саве

Свечаним ручком 7. јуна, у Богословији Св. Саве, у присуству Патријарха Иринеја и новоизабраног Епископа аустријско-швајцарског Г. Андреја, обележен је свршетак средњошколског образовања генерације 2009/14.

Педесетница у Земуну

Првојерарх српски служио је 8. јуна, поводом храмове славе, Св. Арх. Литургију у Цркви Св. Тројице у Земуну.

У подворју Руске Православне Цркве

На Духовски понедељак, 9. јуна, Патријарх Иринеј је служио Св. Арх. Литургију у Цркви Св. Тројице у Београду, уз саслуживање свештенства АЕМ и РПЦ. Богослуж

У Цркви Св. Симеона Мироточивог

Патријарх Иринеј служио је у недељу, 25. маја 2014, Св. Арх. Литургију у Цркви Св. Симеона Мироточивог на Новом Београду и

освештао три крста за куполе цркве и звоник. Саслуживали су протојереји-ставрофори Владимир Вукашиновић и Радич Радичевић, јереји Игор Лукић и Милош Марковић, протођакон Дамјан Божић и ђакон Срећко Богићевић. Након Свете Литургије, Његова Светост је разговарао са бројним верним народом, међу којим су били и привремено исељени из Обреновца, смештени у Комбанк арени. Светој Литургији присуствовали су и причестили се и судије Фифе из Србије који ће судити на Светском првенству у фудбалу у Бразилу који су дошли да узму благослов и очинску поуку од Његове Светости за предстојећи задат који је пред њима, будући да су једини судијски тим из једне православне земље на предстојећем првенству. Судијски тим – који чине прослављени српски и светски стручњаци Милорад Мазих из Врбаса, Милован Ристић из Београда и Далибор Ђурђевић из Крушевца – овом приликом у знак благодарности Патријарху Српском даровао је официјелни судијски дрес предстојећег првенства.

жењу је присуствовао и г. Александар Чепурин, амбасадор РФ у Београду.

На Пашином брду

Патријарх Српски је, на Духовски уторак, 10. јуна, служио Св. Арх. Литургију у Цркви Св. Тројице на Пашином брду.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1134

2

Активности Патријарха

6

Дан који се у Скадру
чекао вековима

Александар Вујовић

8

Спасовдан – крсна слава
града Београда

Светлана Новић

9

Слава Призренске богословије

10

Разговор са са Јосефом Левијем,
амбасадором Израела у Србији.
Озбиљније изучавање Холокауста
у српским школама

Славица Лазић

13

Улога религије у Европи
и на Балкану данас:
традиција и плурализам

Данко Сврахинић

14

Гојаковац
– Српски Сион Поусорја

Радован Пилиповић

15

Истина ће нас ослободити

Снежана Крућинковић

16

Роуен Вилијамс о Достојевском
Презвијер Вукашин Милићевић

17

Беседа Епископа бачког Иринеја
приликом примопредаје храма
Нојлерхенфелд у 16. бечком округу

18

Теологија и наука у дијалогу (6)
Космос је устројен
са литургијским предзнаком
Прошјореј Александар Михаиловић

20

Српско богослужење:
традиција и савременост (2. део)
др Ксенија Кончаревић

26

Педесетница
Бојан Бошковић

28

Видовдан 1914.
Живорад Јанковић

30

Страдање Саборне цркве Св.
апостола Петра и Павла у Шапцу
др Александар Раковић

32

Како нас је видео А. Рајс (11)
Цер ушао у легенду
Анђоније Ђурић

40

Наука, уметност, култура...

43

Кроз хришћански свет

45

Из живота Цркве

На насловној страни:

Црква Свете Тројице у Сремчици

Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ зворничко-тузлански Хризостом

Главни и одговорни уредник
Презвитајер мр Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крућинковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Остојић

Чланови редакције
Презвитајер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Изази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двобој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авијонска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavačka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavije@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају
ставаове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Канцеларије
за сарадњу са Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

Дан који се у Скадру чекао вјековима

Александар Вујовић

Први пут у историји један српски Патријарх посјетио је Србе и Црногорце у Враки код Скадра

У суботу, 31. маја. 2014, по први пут у историји један српски Патријарх посјетио је Србе и Црногорце у Враки код Скадра. Велики број вјерног народа испред Цркве Св. Тројице у Враки дочекао је свог Патријарха, у пратњи Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија и Митрополита бератског Г. Игнатија из Албанске Православне Цркве.

По уласку у храм Патријарха Српског поздравио је Митрополит Игнатије у име Св. Арх. Сабора Албанске Православне Цркве и Његовог Блаженства Архиепископа тиранског Г. Анастасија, благодаривши му на доласку у Ал-

банију и на учешћу у духовним слављима у Враки и у Тирани.

Патријарх српски Иринеј отпоздравио је бесједом у којој је између осталог рекао: „Ово је за

мене велики дар и благодат Божија, да посетим вас, браћо и сестре, овде. Ја долазим у име наше Свете Српске Православне

Цркве да вам пренесем поздраве нашега народа. Ма у којим државама да живимо, ми смо породица духовна, и циљ нам је да се зближимо и сјединимо са Господом нашим, а када смо са Богом сједињени онда смо блиски и једни другима. Ви живите у овој благословеној земљи, овде живе православни, римокатолици и браћа муслимани, иако припадамо различитим верама, ми смо народ Божији. Све нас је Господ створио и сви смо дужни и позвани да славимо Господа на начин како нас

то вера учи. Чувајте свету веру православну. Овде је некада била врло присутна наша, Српска Црква. Овом земљом је владао ве-

лики светитељ из нашег рода Св. Јован Владимир, а и многи српски краљеви после њега. Од тада, па до данас, а надамо се и убудуће, овде ће постојати наша Света Црква, да благовести истину Светог Јеванђеља, да нас учи Богу да се молимо, и да једни друге поштујемо и уважавамо онако како то Господ жели“, поручио је Патријарх Иринеј.

У име Друштва Св. Јована Владимира из Скадра, Патријарха Српског поздравио је председник г. Симо Ајковић: „Ево дана кога генерације Срба у Албанији чекају вјековима. Ви најбоље знате кроз каква страдања је прошла Света Српска Православна Црква на овим просторима. Храмови су били порушени, свештеници прогоњени и убијени, а звона замукла. Кад нам се учинило да нема краја нашем забораву, откривањем моштију Св. Јована Владимира, зетског краља и мученика и поновним успостављањем Православне Цркве у Албанији, на челу са Архиепископом Анастасијем и доласком Митрополита Амфилохија на Цетиње, његовом сталном бригом за судбину остатка нашег народа у Албанији, ствари су почеле да се мијењају на боље. Знак тог нашег повратка вјери предака је и овај Храм Св. Тројице у Враки, који је заједничким трудом Архиепископа Анастасија и Митрополита Амфилохија саграђен. Ваш долазак је велики благослов за ову земљу и за овај народ, и велики мост мира, љубави и разумијевања“, рекао је г. Симо Ајковић.

Првојерарха српског, испред Срба и Црногораца из Скадра, поздравио је и председник удру-

Први пут у историји на темељима српске државе
Патријарх Иринеј, Митрополит Игнатије и Митрополит Амфилохије са свештенством и делегацијама Српске и Албанске Православне Цркве посјетили су и остатке древног манастира Св. Сергија и Вакха из 9. вијека, мјесто – темељ Српске Цркве и српске државе, у којима су сахрањени српски краљеви из славне династије Војислављевића: Бодин, Михаило и Војислав. Ово је по први пут у историји да један српски Патријарх посјети и ово мјесто. До 1423. овај простор је припадао српској држави и Српској Православној Цркви. Град Скадар су 1423. заузели Млечићи. И Млечићи и Венеција су ове просторе задржали све до краја 16. вијека. На овим просторима посљедња српска краљица која је оставила трагове била је Јелена Анжујска. У Скадру је рођен и цар Душан. Овдје је као млад владао и Стефан Дечански и многи други српски краљеви који су уградили себе у темеље српске државности. Управо овај древни манастир Светих Сергија и Вакха, свједочи о темељима српског народног памћења на овим просторима. Долазак Патријарха српског Г. Иринеја биће уписан златним словима у мученички љетопис Цркве српског народа у Албанији, дајући снагу будућим покољењима да остају и опстају на овим просторима, непоколебљиво чувајући своју вјеру, обичаје, језик, и све оно свето и честито што наш народ носи у свом бићу.

жења „Морача-Розафа“ г. Павле Брајовић: „Удружење 'Морача-Розафа' окупља Србе и Црногорце како бисмо могли да сачувамо језик, вјеру, обичаје и културу нашег народа. Посљедњих десет година захваљујући брзи Митрополита Амфилохија и подршци Републике Србије успјели смо да покренемо и реализујемо бројне пројекте важне за очување нашег духовног и националног идентитета. Али, оно што је неријешено,

а од животне важности је, питање је добијања српског држављанства за нашу мањину у Албанији. Очекујемо од Републике Србије да ријеши то горуће питање што прије. Молимо Вас, да нам у томе помогнете“, рекао је г. Брајовић.

Свечаном дочеку Патријарха српског Иринеја присуствовали су и свештеници Митрополије црногорско-приморске и Албанске Православне Цркве, амбасадор Републике Србије у Тирани г. Мирољуб Зарић, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама г. Милета Радојевић и други. Међу сабраним је било како православца тако и римокатолика и мухамеданаца, који су сви саборно дошли да дочекају и поздраве Патријарха Српског. ■

У Архиепископији београдско-карловачкој

Спасовдан – крсна слава града Београда

Данашњу форму постојећег славског обреда уобличио је 1862. Митрополит београдски Михаило (Јовановић), тада и поглавар Цркве Кнежевине Србије.

На предлог Митрополита Михаила, који је упућен кнезу Михаилу Обреновићу, 1863. је и саграђена Црква Вазнесења Господњег у Београду, у којој се традиционално сваке године, на празник Вазнесења, Спасовдан, служи Света Архијерејска Литургија, и из чије порте креће свечана, величанствена литија коју предводи Првојерарх српски, а поводом славе града.

Од када је деспот Стефан Лазаревић 1403. дао Белом Граду статус престонице, а у част обнове и напретка, град као своју славу узео Вазнесење Господње – Спасовдан. Ова стара заветна слава Београђане заправо симболично подсећа на потребу за сталним уздицањем – вазнесењем главног града из сваке невоље, сваке муке и потребу за сталном надом и дубоком вером у будућност. Ове године је то било можда још и израженије јер је празник исказао своју пуну симболику у стварној потреби да се српски народ спасе, вазнесе, издигне и поново сабере своје редове после драматичних и трагичних дана са поплавама и последицама које су оне донеле са собом.

Патријарх Иринеј началствовао је у четвртак, 29. маја, Светом Архијерејском Литургијом у Цркви Вазнесења Господњег уз саслужење Епископа аустралијско-новозеландског Г. Иринеја и бројног свештенства. Тако је и ове године, најпре молитвено, а потом и празничном литијом започела прослава славе престолног српског града.

Вазнесењска црква је успела да сачува оригинални барјак Управе града Београда који се проноси улицама на челу ове традиционалне, свечане литије. И ове године је тај барјак од црвеног броката, на којем је са једне стране икона Вазнесења Господњег и словима од

златних нити изаткан натпис „Општина града Београда 1938“, а са друге стране, икона Свете Петке и порука „Ко крсно име слави – оном и помаже“, прошао од порте Цркве Вазнесења Господњег преко чесме на Теразијама, улицама кроз само срце града: Кнез Михаиловом, Париском, Симе Марковића, Поп Лукином, Бранковом, Краљице Наталије, Добрињском, до Адмирала Гепрата и „вратио се“ натраг у храм. Био је на челу литије коју је предводио Патријарх српски Г. Иринеј са Епископом аустралијско-новозеландским Г. Иринејем, новоизабраним Епископом славонским Г. Јованом и новоизабраним Епископом аустријско-швајцарским Г. Андрејем. Уз архијереје Српске Православне Цркве у литији су корачали и престолонаследник Александар Карађорђевић са супругом Катарином, др Милета Радојевић директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама, те представници градске власти: градоначелник Синиша Мали, домаћин славе Братислав Петковић, заменик градоначелника Андреја Младеновић, градски менаџер Горан Весић, начелница градске управе Сандра Пантелић, представници војске и полиције, удружења „Свибор“, многобројни грађани. И као и претходних година литија је молитвено застала на три места: код Теразијске чесме где је служен молебан за здравље свих Београђана, код Саборне цркве где су упућене молитве за поштеду од страдања, мир и напредак, и у порти Вазнесењске цркве, испред гранитног крста где су изречене молитве за покој душа свих палих јунака Београда и оних који су 1941. године страдали у склоништу при Вазнесењској цркви.

Свејлана Новичић

У царском граду Призрену

Слава Призренске богословије

Основана далеке 1871. у Призрену, у родној кући добротвора и задужбинара Симе Андрејевића Игуманова, ова црквено-просветна установа је трајала у Призрену све до несрећне 1999. године. Било је то време када је понестајало наде да ће се икада више вратити у своје родно место.

Те страшне и трагичне 1999. Богословија је свила своје ново гнездо у граду Нишу. Заједно са великим делом српскога народа, морала је да напусти своје место и почне све испочетка. Изгледало је да је повратак у царски град немогућ. Па ипак, 2011. године, 14 млађаних богослова и 8 професора на челу са Епископом рашко-призренским Г. Теодосије, храбро је закорачило у готово девастирану и спаљену зграду, без основних услова за живот, а камоли за педагошки рад. И као и увек, када је најтеже, прави пријатељи се покажу на делу. Потпомогнути јаким, готово челичном вољом свога Владике и неколицине младих свештеномонаха и стручних професора, на лицу места су се дали сви заједно у поправљање, чишћење, грађење и учење. Специфични услови у којима је Богословија почела те године свој поновни живот на Косову и Метохији, трају и данас. Тада је било теже и опасније, сада је нешто мало стабилније, констатује јеромонах Андреј (Сајц), заменик ректора Богословије у Призрену. „Није да смо нон-стоп заједно са децом, као што је то било првих дана и месеци, али јесте чињеница да је ова богословија не само интернатског типа, већ и установа са посебним захтевима и према професорима и према ђацима који је похађају. Овде се одраста и сазрева врло брзо, силом прилика, а ми живимо један сталан суживот са нашим богословима, у смислу да у сваком тренутку знамо где су и да су они у потпуности окренути ка нама, баш као и ми ка њима. Те тако хтели ми то или не, а ми то свакако хоћемо, упућени смо у њихов живот до краја,“ поручује отац Андреј.

Данас Призренску богословију, која прославља 141. годину постојања похађају три генерације богослова, укупно 36 ученика које подучава 8 наставника, на челу са ректором Богословије Епископом Те-

одосијем. Иако је стара трпезарија још увек у рушевинама и спаљена, иако још увек сви заједно обедују у преуређеном маленом стану у оквиру Богословије (и то би можда био и један од мањих проблема са којима се запослени и ђаци сусрећу свакодневно у овој црквено-просветној установи), ови храбри људи 24. маја ове године су као и претходних по благослову Епископа рашко-призренског Г. Теодосија, свечано прославили своју крсну славу Св. Кирила и Методија. Св. Арх. Литургију служио је у Саборном храму Св. великомученика Георгија Епископ западноамерички Г. Максим уз саслужење 18 свештенослужитеља. На Литургији су певали богослови и наставници Призренске богословије, а окупило се и око стотинак верника, међу којима и петнаестак поклоника из САД који су допутовали у организацији Православне хуманитарне организације ИОСС. Након Св. Литургије Владика Максим благословио је славски колач и преломио га са замеником ректора Богословије протосинђелом Андрејем (Сајцем). Владика Максим је пастирским речима пренео солидарност и бригу коју наш народ у дијаспори осећа за КиМ посебно охрабривши овдашње богослове на њиховом путу ка пастирском служењу на просторима ове епархије.

Литургији у Призрену од политичких представника једини је присуствовао градоначелник Грачанице Бранимир Стојановић. Он је нагласио да је значај Призренске богословије за српски народ огроман, првенствено због поруке која се шаље одавде. „Колико год да се зло надвило над нас, колико год да се труде да нам извуку темеље, ми обнављамо и од наше истрајности зависи како ћемо преживети ово време,“ истакао је Стојановић.

Светлана Новичић

Извор: Епархија рашко-призренска

Разговор са Јосефом Левијем, амбасадором Израела у Србији

Озбиљније изучавање Холокауста у српским школама

Славица Лазић

Сећање не представља терет већ снагу. Нација која се не сећа своје прошлости тешко може да обликује своју будућност. Међу онима сам који верују да прошлост никада не умире. Она нас прати. Данашња Србија је млада држава која је у последњих двадесет година доживела бројне потресе. Политичке промене имају директан утицај на креирање сећања и националног наратива.

Негова екселенција Јосеф Леви је пре три године именован за амбасадора Израела у Србији. Рођен је у Ранани, у Израелу, 1962. год. Течно говори енглески и немачки језик, добро познаје арајски а има основно знање српског, пољског и персијског језика. Студије права и историје Блиског истока и арајског завршио је на Јеврејском универзитету у Јерусалиму. Бави се књижевношћу и аутор је пет романа на јеврејском језику, од којих су два пошлани бесцелери, а три су преведена на стране језике. Има бољу каријеру у Министарству спољних послова Израела – био је политички саветник у Конзулату Израела у Бону, шеф секције за јавну дипломатију у Берлину и заменик шефа мисије у Варшави. У Бе-

ограду је од 1999. до 2001. био управник послова и заменик шефа мисије, да би 2010. године био именован за амбасадора Израела у Србији. У јавним изјављивањима остаје забележено да је истицао да је образовање за Јевреје од изузетног значаја, да је оно основни и незаобилазни део јеврејског васпитања и да само образовање гарантује успех. „Образовање, иновативност, иницијатива и креативност су одлуке савременог Израела“, открио је тајну успеха и оштрица свој народа који остаје упркос бројним изазовима и додао да наши народи морају да уче један од другог што није тешко јер имамо истоветну одлику – урођени инај и никада се не предајемо без обзира на околности.

После 13 година се поново налазите у дипломатској служби у Београду и као нерезиденцијални амбасадор у Републици Црној Гори. Да ли су нас агресивни међународни притисак и уцене којима смо изложени уз велику социјалну несигурност у којој живимо променили као народ?

– У праву сте када кажете да је ово мој други мандат у Србији. Не видим неке значајније разлике у понашању људи и управо због тога волим вашу земљу. Волим срдачност, пријатељство и радост живљења који су и данас исти као и пре много година. Верујем да су пред Србијом драматичне али позитивне промене када је реч о њеном европском идентитету и економском про-

сперитету. Сиромашне нације не могу бити успешне у међународној арени. Здрава економија може Србији донети боље место које она и заслужује.

Нисмо заборавили Вашу изјаву „Ја волим Србију“ дату 1999. године када сте обављали послове отправника послова и заменика шефа мисије Амбасаде Израела у Београду. Због чега су Израел и Србија, два мала народа са око 7,5 милиона људи, суседи у срцу и шта могу да науче један од другог?

– Мени је као и сваком Израелцу јако пријатно у Србији. Понекад чујем од својих колега у другим европским престоницама како им је тешко да ујутру отворе новине и читају чланке пуне мржње према Израелу, а понекад и према Јеврејима. Неки од њих чак не могу одржати ни предавање а да их не прекину повици из публике. У неким значајним градовима Европе чак је немогуће приказати израелске филмове због позива на бојкот и протеста. На срећу, овај суморни пејзаж није део свакодневице у Србији. Где код да кренем осећам изузетну солидарност и љубав према јеврејском народу и Израелу. То је нешто што ми изузетно ценимо.

Српска и јеврејска историја представљају бесконачни низ страдања и трагедија које се не заустављају у новом миленијуму. Приближавамо се обележавању годишњице почетка Другог светског рата који је за оба народа био најстрашнији – у најсуровијем и најсвирепијем Холокаусту (Шоа) у историји човечанства убијено је више од шест милиона јеврејских жена, деце и мушкараца и између милион и два милиона српских жена, деце и мушкараца. Израелци се заклињу „Никада више“ када се сећају своје браће и

Јерусалим (фото: Министарство туризма Израела)

сестара који су брутално убијени само зато што су Јевреји. Данас велики број младих у Србији не зна за трагедију Јадовна, Јасеновца, Старог сајмишта, Олује, трговине органима несталих Срба на Косову и Метохији... Како нам се то догодило и има ли наде да овај страшни самозаборав исправимо? Да ли млади данас довољно знају о Холокаусту?

– Сећање не представља терет већ снагу. Нација која се не сећа своје прошлости тешко може да обликује своју будућност. Међу онима сам који верују да прошлост никада не умире. Она нас прати. Данашња Србија је млада држава која је у последњих двадесет година доживела бројне потресе. Политичке промене имају директан утицај на креирање сећања и националног наратива.

Ја лично као Израелац и Јеврејин не бих поредио страхоте Другог светског рата – године тоталног геноцида, непојмљивих суровости, злочина и убиства – са ратовима 90-тих који су, иако веома трагични, били политичка борба противника. Наравно, зло је зло и убиство је убиство, али верујем да не треба да мешамо пакао немачке нацистичке окупације са пропашћу југословенске ере.

Јеврејска заједница у Србији је увек била интегрални део српског народа. Делили смо заједничку историјску прошлост – у Холокаусту немачких окупатора, хрватских усташа и мађарске фашистичке жандармерије од 82.000 Јевреја у Југославији страдало је 67.000. Србија је била прва земља коју су нацисти прогласили за „Judenfrei“ – очишћену од Јевреја. Колико је бројна данас јеврејска заједница у Србији и Црној Гори, да ли су познате све жртве Холокауста по имену и презимену?

– Бројеви које сте навели су тачни. Јеврејски губици на подручју бивше Југославије међу највећима су у Европи и то је за нас сталан извор бола. Дорћол је некада био јеврејска четврт, али то више није. Старо сајмиште је било злогласни концентрациони логор кроз који је прошло готово осам хиљада јеврејских жена и деце. Они су свакодневно одвожени камионом са гасном комором и убијани на путу за Јајинце. Данас у Србији живи око 3.000 Јевреја, а од тог броја половина у Београду. Иако мала, заједница је добро организована са снажним осећајем солидарности. Такође, осећам да је заједница веома присутна у духовном животу Ср-

бије и представља морални ауторитет у историјским питањима. Сарадња Јеврејске заједнице и Владе Србије је изузетна. Радује нас поновно успостављање Јеврејске заједнице у Црној Гори. Иако малобројна (неколико десетина чланова), заједница је пуна оптимизма. Недавно је у Подгорици отворена и синагога.

Какви су резултати Програма сарадње у области образовања, науке, омладине и спорта који су потписали Израел и Србија, који је важио до пре три године, а чији је наглашак био на истраживању и образовном раду који се тичу Холокауста, да ли је Србија увела предавања о Холокаусту у свим школама Србије?

– Чини ми се да је у Србији последњих година порасла свест о важности озбиљнијег изучавања Холокауста у школама. Та тешка тема врло често захтева специфичан приступ. Поменуо бих да сам недавно присуствовао приказивању изузетних радова ученика средњих школа и гимназија из целе Србије који су на позив Министарства просвете тему Холокауста обрадили кроз видео записе. Тиме су је приближили својим вршњацима показавши дубоко разумевање и интересовање за једну болну страницу историје. Заслугу за то дугујемо њиховим професорима, од којих су многи боравили у Израелу у оквиру Програма сарадње.

Какве утиске носите из сусрета са Патријархом српским Иринејем?

– Мој први званичан сусрет са Његовом Светошћу Патријархом српским Иринејем протекао је у свечаној, али и срдечној и пријатељској атмосфери. Врло отворено смо говорили о испреплетености судбина наша два народа, прошлости и савременим изазовима.

Патријарх је недавно поручио да се посебно моли за браћу и сестре на Блиском истоку, што ме је дубоко дирнуло. Таква порука је доказ братског односа наша два народа. Желео бих да додам да сам био дубоко импресиониран његовом духовном снагом током годишње церемоније обележавања новосадске рације.

Да ли је Србија за израелске инвеститоре позитивно окружење за пословање?

Израел доста улаже у Србију, а компаније из моје земље су до сада инвестирале више од 1,3 милијарде евра. Најприсутнији смо на пољу некретнина и ја сам сигуран да Ваши читаоци знају за успешне пројекте попут Ерпорт ситија на Новом Београду, Плаза центра у Крагујевцу, Авив парка у Панчеву и тржног центра Биг у Новом Саду. Поред ових, у плану је низ других занимљивих пројеката како у престоници, тако и широм земље, јер приче о успешним инвестицијама се брзо шире.

Не треба да наглашавам природна богатства којим је Ваша земља благословена. Међутим, поражавајући је податак да Израел у пустињи производи више воћа и поврћа од Србије са свим њеним природним богатствима. Сматрам да будућност економског опоравка Србије лежи у пољопривреди. Израел је увек спреман да са својим пријатељима подели знања и технологије којима располаже у областима наводњавања, градње стакленика, рециклаже и бољег искоришћавања отпадних вода. Добре израелске компаније из ових области су већ активне у Србији, а многе у Израелу спремно чекају на позив.

Велико упориште имамо у одлуци Израела да не призна нелегално и унилатерал-

но проглашену независност српске покрајине Косово. Ова одлука је преседан који ових дана отвара светска ратна жаришта и несигурности. Да ли је подршка Израела стабилна?

– Израел је међу државама које не признају независност Косова. Дубоко верујемо да се сукоби решавају искључиво за преговарачким столом. У том смислу, поздрављамо историјски споразум Београда и Приштине из априла месеца и подржавамо даљи дијалог. Оно што је добро за Београд добро је и за Јерусалим. Балкански мировни модел може послужити и као модел за Блиски исток. Свим народима Балкана, укључујући и Србе и Албанце, сада је потребно седам добрих година, као што казује Библија.

Израел је раскршће религија – хришћанства, јудаизма и ислама. Да ли је безбедносна ситуација у Вашој земљи, имајући у виду израелско-палестински конфликт, таква да српским туристима који радо долазе на ходочашће у Свету земљу обезбеђује сигурност?

– Израел је безбедно место и туристичка дестинација која из године у годину бележи раст. Израел је занимљив из много разлога. У Тел Авиву вас очекују дивне пешчане плаже и узбудљив ноћни живот, док Јерусалим пружа духовност у светињама три монотеистичке религије. Поменуо бих нове директне летове на релацији Београд – Тел Авив по изузетно приступачним ценама. Позивам вас и ваше читаоце да као своју следећу дестинацију одаберете Свету земљу, где вас чека пријатељски народ Израела. ■■

Улога религије у Европи и на Балкану данас: традиција и плурализам

У Београду је 10. маја 2014. године у организацији Задужбине Конрад Аденауер одржан научни скуп под називом *Улога религије у Европи и на Балкану данас: традиција и плурализам*. Том приликом говорили су проф. др Томас Бремер (Универзитет у Минстеру, Немачка) и проф. др Дарко Танасковић (Филолошки факултет, Универзитет у Београду), док је скупом модерирала др Јелена Ерделјан (Филозофски факултет, Универзитет у Београду).

У уводу свог предавања „Верски плурализам у Немачкој данас – Изазов за традиционалне Цркве?“ професор Бремер је изнео податке о бројности верујућих, основне информације о односу државе и верских заједница (црквени порез, статус веронауке – која се организује и за муслимане и православце, о статусу професора у односу на Цркву и на државу и др.). Он је потом поменуо неколико примера конфликта који су илустративни за стање религијског у јавном животу Немачке. Први је пример тихих празника (нпр. Велики петак) када су забрањене јавне и спортске приредбе, као и играње у дискотекама. Проф. Бремер је рекао да се то све више оспорава и да се отвара питање религиозног, односно хришћанског, у немачком друштву као и да ли традиционално верско опредељење може да буде одређујуће и за људе који нису верујући. Као други пример, он је навео ношење марама код муслиманки које раде у јавној управи (случај муслиманке која је била најбољи студент, али није могла да ради у школи због марама) и указао да је то правно другачије решено од државе до државе у Немачкој. Он је закључио да ове промене представљају изазов за Римокатоличку и Протестантску цркву јер имају привилегованији положај у дру-

штву и закључио да би било боље да друштво види и разуме како цркве играју важну улогу по томе како оне делују у друштву.

Професор Дарко Танасковић је у свом излагању „Верски плурализам и толеранција на Балкану данас“ скицирао неколико кључних одлика стања међуверских прилика. Он је рекао да је за „балканска друштва изразита верска плуралност, односно мултиконфесионалност, последица геосторијских, друштвених и културних процеса, али и да је већина становника свесна да постоје разлике“. Ипак, додао је он „да верски плурализам у балканским друштвима из читавог низа разлога још увек није реално, а поготово иреверзибилно довољно заживео“, али да је „ниво верске толеранције, који је различит и променљив прилично стабилно успостављен у свим балканским друштвима“. Међутим, проф. Танасковић је упозорио да би са појмом толеранције требало веома опрезно баратати и да „не смемо дозволити да нам она постане она коначна мера задовољства у погледу регулисања међуконфесионалних односа у демократским и секуларним заједницама“.

Он је још рекао, да је „успостављање свести о потреби истинског уважавања и пуног животног обезбеђивања равноправности свих отежано поред осталог, због конфликтне историјске хипотеке и њеног идеолошког оживљавања, спреге верског и националног идентитета код балканских народа“, али и услед „неадекватних, знатним делом идеолошки оптерећених образовних политика и програма, посебно на простору бивше Југославије“.

Оба излагања пратиле су живе дискусије на тему односа Цркве и државе и присутности верских заједница у јавној сфери.

Данко Стирахинић

Отварање Завичајног музеја у Церовици

Гојаковац – Српски Сион Поусорја

Више од две стотине музејских експоната који су језгровито сведочанство о културном, просветном, верском и свакодневном животу места је распоређено у простору новог светосавског дома у Церовици, на 140 квадратних метара.

Парохија церовичка у архијерејском намесништву теслићком у Епархији зворничко-тузланској била је епицентар културног дешавања у Српској Православној Цркви 11. маја ове године. У тамошњем светосавском дому свечано је отворена стална поставка Завичајног музеја која на Гојаковачком вису, у месту Церовица сведочи о континуитету српског народа и православне вере у овом делу српског Поусорја. Усора односно Поусорје је област која се налази око истоимене реке, а извире нам из средњовековних дубина, када је краљ Стефан Драгутин, према српским летописцима, носио титулу „српски и усорски“, имајући управо власт над северном и североисточном Босном. Гојаковац – друго име за Церовицу је добио име по хајдуку Гојку који је почетком XIX века побегао из турске тамнице у Тешњу и последњу битку водио на вису на коме се данас налази црква посвећена Св. апостолима Петру и Павлу. Предање каже да је хајдук Гојко усмртивши неколицину турских заптија дао дружини благо и оставио завет да се на месту његове одсудне битке подигне богомоља и купе свештене одежде за духовника. Каже се, такође, да његова дружина у суседном потоку Зекинац није чула на време повике у помоћ свога харамбаше, јер је управо одмарала у своме хајдучком биваку, како би нам рекла народна песма: „У потоку ће се легу вуци, а ће никад не залазе Турци.“ До наших дана Гојаковац је овенчан епопејом борбе за слободу, а то памте и епизоде из последњег одбрамбено-отаџбинског рата 1992–1995. године.

Српски свештеник је увек у прошлости био предводник моралног напретка свога народа, политичке добробити своје заједнице, ослонац идентитета и опстанка, борбе за социјалну једнакост и бољи положај своје пастве. Тај водећи положај свештенства у времену мира исказује се кроз жељу и настојање за културним напретком. Свештеник српски мора бити и јесте чувар старина, својим животом морални образац другоме, према свом образовању чувар древности и прави поу-

читељ у парохијској заједници. У теслићком архијерејском намесништву покренута је недавно серија предавања „Историја православља у Поусорју“. Тај пројекат кроз едукативне садржаје и програме даје прилику верницима и другим заинтересованима да се увере у распричаност и дубину српске прошлости на поменутих просторима. О овим трибинама брине протојереј-ставрофор Миладин Вуковић који је подстакао своје колеге, нашавши у њима подршку да се развије „култура сећања“ и на најбољи начин однегује историјско памћење. Церовички парох, протојереј-ставрофор Мирослав Живковић, који је са својим парохијанима протеклих година обновио парохијски храм, богомољу која је у последњем рату изашла са последицама артиљеријског гранатирања, обновио је такође парохијски и светосавски дом. Није стао него је, као надахнути поета (имајући неколико објављених збирки песама) смогао снаге да се обнови сећање на хајдука Гојку (коме је 9. новембра 2013. године одслужен парастос), као и да оснује и отвори Завичајни музеј Гојаковац.

Више од две стотине музејских експоната који су језгровито сведочанство о културном, просветном, верском и свакодневном животу места је распоређено у простору новог светосавског дома у Церовици, на 140 квадратних метара. Посебну пажњу посетиоцима свакако је привукла стара кућа шеперуша која је рационално и успешно смештена у музејски простор. Стручну подршку око музејске поставке и адекватних информативних легенди пружио је етнолог Алекса Касаповић. Овај успели концепт локалне „културе сећања“ полази од најскорије прошлости и кроз старе богослужбене предмете, иконе, књиге и друго води нас до још старијих периода историје. Завичајни музеј Гојаковац постао је узор за своју ширу околину како се историјско наслеђе треба и мора чувати од заборавља, оно наслеђе које су нам наши преци љубављу и жртвом завештали.

Радован Пилиповић

Страдање свештеника у послератном периоду

1. Предавање о. др Сава Б. Јовића у Историјском музеју

2. Фреска Христа Пантократора која се налази у Капели Св. Андреја Првозваног у Белом двору на Дедињу коју је неко по ослобођењу пиштољем погодио право у чело (фото: Дарко Војиновић)

Истина ће нас ослободити

О злим данима када су затвори постајали „логори за непријатеље народа“, причао је 30. маја предвече прота Сава Б. Јовић у тескобном простору Историјског музеја Србије у Београду.

Будимо спремни да увек сведочимо истину, јер, како каже Христос, 'Истина ће нас ослободити'. Истина увек изађе на видело, а ја све ово говорим да се овако нешто никада више не би поновило, одговорио је протојереј-ставрофор др Сава Б. Јовић на питање водитеља, Александра Гајшека, шта је протина главна порука са целовечерње трибине-разговора о страдању свештеника у послератном периоду. А све се дешавало у оквиру прве мултимедијалне изложбе под називом „У име народа“ која је својом поставком, од марта месеца ове године, узбуркала и продрмала српску јавност, намерна да „проговори“ и сликом и речима о дугогодишњим табу темама, ликвидацијама, суђењима народним непријатељима, тамницама и логорима..., свему ономе што је протутњало нашом земљом и потрајало, изменило и угасило животе многих, измакло тло испод ногу генерацијама... Најпре је било опасно, онда неупутно, па чак и данас незгодно и непријатно причати о „томе“.

О злим данима када су затвори постајали „логори за непријатеље народа“, причао је 30. маја предвече прота Сава у тескобном простору Историјског музеја Србије, који дизајнерско-архитектонским решењима још више подвлачи и уводи посетиоца у стање емотивног и психичког шока готово истоветног оном кроз које су пролазили политички неподобни.

На основу Закона о вербалном деликту, члан 133, од 1945. па све до 1985. на вишегодишње робије осуђено је преко 700 свештених лица, око 500 побијено, а за најмање две стотине њих ни гроба се не зна.

„Било је то доба страдања. Ни имена се нису смела изговорити – Владике Николаја Велимировића, Варнаве Настића.... Свети Јустин Ћелијски је та времена назвао 'страсном четредесетогодишњицом'. Многи су

данас спремни да кажу како би се оправдали – било је такво време, али Св. Василије Велики је рекао да се добар човек разликује од злог по томе како користи време које му је Бог дао, на добро или на зло“, казивао је прота Сава који је у злогласном зеничком казамату, 80-их година одробијао својих 5 година „вербалног деликта“.

„Ствари увек треба називати правим именом, у супротном, како је тврдио француски књижевник Албер Ками, доприносимо пропасти света, а сви ми који смо тада пострадали, страдали смо зато што смо то радили – називали ствари правим именом.... Незгодно је причати о свом личном болу, патњи, јер када човек прича о себи може бити пристрасан“ – говорио је отац Сава одговарајући на многа питања: шта је био његов „грех“, каква је мучења претрпео, зашто и како је доспео у Зеницу, међу криминалце и убице – као политички осуђеник. Зато је подробно описивао страдања других у временима када се хапсило без разлога, судило без кривице, убијало без милости, о „правилу равнотеже“ – један римокатолички свештеник, један православни и један хоџа, и стално тако, „небитно којим редом, о томе су при хапшењу строго водили рачуна“. О стравичном батинању, о тешким данима притвора и још горим данима у мрачарама, које су биле пакао на земљи (баш онакав како је речено: 'Пакао је немогућност гледања лица другог'), е то су наши свештеници проживљавали. У једној таквој је прота Сава Банковић издржао читавих 12 година, а иначе је укупно одробијао 20 година затвора. У препуној сали Историјског музеја те вечери прота Сава је навео имена многих свештеника који су страдали у времену од 1945. до 1985. године – истрајно сведочећи Христа Васкрслога.

Снежана Крућниковић

Поводом изласка нове књиге о великом писцу

Роуен Вилијамс
о Достојевском

Недавно је у издању Хришћанског културног центра др Радован Биговић и куће Zepter Book World објављен српски превод дела бившег Архиепископа кентербериског Роуена Вилијамса *Достојевски: језик, вера и књижевност* (изузетан превод дело је Ангелине Мишине и Павла Рака; изворник: Rowan Williams, *Dostoevsky: Language, Faith and Fiction*, Continuum, London, 2009). С обзиром на то да сам и сâм потписан као главни и одговорни уредник издања, налазим да је донекле неумесно да читалаштву понудим класичан приказ и препоруку овог дела, те стога износим неколико размишљања у потпуности инспирисаних овом изузетном књигом.

Премда његови радови до сада нису били присутни у нашој богословској јавности (изузетак је, колико ми је познато, текст „Хришћански идентитет и верски плурализам“, објављен у *Богословљу* за 2005), верујем да аутора не треба посебно представљати. У питању је свакако једна од најзначајнијих личности англиканске традиције и културе. Његово интересовање за источну црквену и духовну традицију, нарочито руску, а у том контексту и Достојевског, није изузетак, већ константа.

У делу *Достојевски: језик, вера и књижевност* Роуен Вилијамс даје низ учених и дубоких разматрања дела великог писца која задиру у богословске, философске и књижевне проблеме. Но, основна оријентација дела јесте богословска. *Созерцавајући* Достојевског, Архиепископ Вилијамс нам објављује савремену богословску парадигму, модерну и истовремено дубоко предањску. Књижевност Достојевског се у свом богословском значењу пројављује као својеврсно пророштво, а кључ за његово разумевање је љубав према човеку. Но, никако *ружичаста* љубав, већ љубав непрестано суочена са *ошћем сумње* и оним дубински *демонским* у човеку. Уобичајено поимање односа вере и сумње, али и оног *демонског*, нужно се мења у сусрету са оваквом визијом.

Достојевски *и*ројведа сумњом: наима, вера не само што не искључује сумњу, вера је подразумева. Сумња је непрестано преиспитивање. Непријатељ вере зато није сумња, већ лажна вера, а лажна вера је вера у лажне богове, вера у идоле. Сумња је тако, као оружје противу идола, неопходна вери. Идоле ствара одсуство преиспитивања, и нема те *шајне* која се у одсуству преиспитивања не би претворила у *злајно шеле*. Преиспитивања вере у огњу човештва, у огњу људске не-

У четвртак 29. маја 2014. г., у Центер музеју у Београду одржана је промоција књиге Архиепископа Роуена Вилијамса о Достојевском. На промоцији су о књизи говорили проф. др Дарко Танасковић, отац Вукашин Милићевић и Владимир Меденица, а модератор је био Александар Гајшек. Преносимо излагање о. Вукашина Милићевића са поменуте промоције.

моћи, у огњу греха и злочина, у огњу покајања, у огњу дечије сузе... А сумња Достојевског је толико дубока и искрена да допире до најдубљег мрака људске самоће који јаче и смелије од ичега сведочи неопходност вере, далеко од свих идола срца и разума. Зато је за Достојевског потпуни атеизам, како каже Архиепископ Вилијамс, последња, наглашавам и *неопходна*, степеница ка истинској вери. Нема истинског *осана*, да парафразирам писца, *без ошће сумње*.

Но, данас мало ко жели сумњу; данас мало ко жели сумњу, па зато данас мало ко истински и верује. А не сумњамо, не преиспитујемо се јер се оправдано бојимо да ће преиспитивање срушити систем који функционише, да ће нас одвести у ништавило, или боље, да ће нам показати како смо ништавило. Ствари тако стоје јер је наша јавност која се претворила у нашу једину стварност, политичку, друштвену, културну, верску, доминантно заснована на оном демонском по себи. А у ту сферу демонског по себи, из кога се сваки други демонизам рађа, улазимо када год се недостатак идентитета и интегритета, који се рађају и обликују једино непрестаним *преиспитивањем*, покушава надоместити пуким испољавањем воље. Дакле, гола воља која *ушта*новљује истину, насупротив божанској вољи која је истина јер је живот! Тако Достојевског чита Архиепископ Роуен Вилијамс.

Презвијер Вукашин Милићевић

Беседа Епископа бачког Иринеја приликом примопредаје храма Нојлерхенфелд у 16. бечком округу

Eminenz,
sehr geehrter Herr Kardinal,
Exzellenzen,
liebe Amtsbrüder im Episkopat,
liebe hochwürdige Amtsbrüder,
Priester und Diakone,
liebe Brüder und Schwestern in Christo,

Christus ist auferstanden! Χριστός ἀνέστη! Христос воскрес!

Овај час јесте свечани, молитвени и радосни час када Ви, Ваша Узоритости (Eminenz), својом пастирском одлуком, надахнути љубављу Христовом, у име Цркве којој припадате и свим својим бићем служите, предајете Српској Православној Цркви, односно њеној Црквеној општини у Бечу, поклон непроцењиве вредности – овај предивни свети храм са пратећим објектима – на трајну литургијску употребу, у славу Божју и на спасење многих који ће се у њему молити, као што је било и до сада, од дана када је саграђен до дана данашњег. Шта да кажем у таквом часу, удостојен – не по својим заслугама него искључиво по милости и доброти Господа нашега – да у име своје Цркве примим из Ваших часних руку тај дар Ваше љубави и љубави Ваше апостолске Цркве као целине? Могу само да изразим најтоплију благодарност најпре Господу и Спаситељу свих нас, Дародавцу свих добара у времену и у вечности, и Светоме Духу Његову Који нас надахњује на дела љубави, а одмах затим Вама, Ваша Узоритости, и Цркви коју Ви оличавате (персонификујете) и иконизујете овде у граду Бечу, у Аустрији и много, много шире.

Црква је и по својој природи и по својој мисији Католичанска (Саборна, Саборнаја), свеобухватна (allumfassend), „шира од небеса“ јер оприсутњује, *hic et nunc*, – најпре на светој Евхаристији, а потом и у све-

Епископ бачки Г. Иринеј, администратор Епархије аустријско-швајцарске, примио је 27. маја 2014. кључеве цркве Нојлерхенфелд у 16. бечком округу од Надбискупа бачког, кардинала Кристофа Шенборна. Преносимо његово обраћање поводом примопредаје храма.

му што сведочи и дела, – будуће Царство Божје. Прво од њених сведочења и дела јесте исповедање јеванђелске и апостолске вере. По тој вери, актуализованој у Литургији, она се паралелно звала – а и данас се зове – Православном Црквом. Придеви католич(анс)ки и православни од давнине су синоними или бар комплементарни термини. Хришћанин не може бити истински католик уколико не исповеда православну веру, а не може бити ни православан уколико не живи духом католичанске пуноће и отворености Цркве. Јер, Православље није идеолошка или доктринарна припадност него егзистенцијална и доксологијска пракса. Другим речима, Православље се манифестује као Праводелање, Ортопраксија, а Праводелање није могуће без Православља као исповедања вере. Православље и Праводелање, Ортодоксија и Ортопраксија, догма и етос, јесу једна реалност: можемо их разликовати, али их не можемо раздвајати.

У Вашој личности, Еминенцијо, и у Вашој одлуци да поклоните нашој Цркви ову бечку светињу усуђујем се да препознам превазилажење антиномије Исток – Запад и трагичног прекида општења међу Црквама Истока и Запада у другом миленијуму хришћанске историје. У том контексту, Ви харизматично сведочите католичитет Цркве, а својом ортопраксијом сведочите, такође, дух и традицију Православне Цркве. Нека Вам Господ, Вечни Првосвештеник Цркве и Епископ душа наших, узврати за то, а не ми, слаби људи! Искрено се питам да ли бисмо ми православни, у граду у којем смо већина и доминантна Црква, а римокатолици мањина, били способни за ортопраксију за коју сте се Ви показали и способним, и призиваним, и храбрим. Хвала Вам!

Останимо у заједници љубави, у име Христово, до дана – историјског или есхатолошког – када се можемо надати и пуној заједници у Тајни Тела и Крви Једнога Господа и Спаса нашега, Исуса Христа, Којему слава у векове векова! Амин.

Беч, 5. 6. 2014.

Информативна служба Епархије бачке

– Теологија и наука у дијалогу (6) –

Космос је устројен са литургијским предзнаком

Пројојереј Александар Михаиловић

– Од Великог праска до космичке Литургије –

Човек Адам је разлог стварања космоса, и то човек Адам као посредник у творевини, сједињен са Бого-човеком, новим Адамом, ради вољног и слободног сједињења са Богом Оцем у Христу, јер је принудна „вечност“ равна паклу. Оно што је „пропуштено на почетку“, каже Св. Максим, „остварено је на крају“, јер је „крај“ већ отпочео, а то је Оваплоћење и Васкрсење Христово. Но, „крај“ ка којем тежимо као према испуњењу „исконских жеља“ тек се приближава, то је свекосмички жељени циљ или обожење светих у „космичкој Литургији“.

Везу између будуће, космичке и садашње Литургије, Св. Максим види као органску и иконику. Штавише, садашња ће се прелити и продужити у вечну, када ће читав свет бити преображен. У садашњој Литургији битни су: сабрање око првог (Епископа), входи и причешће као учешће у реалном Христу, што је иконики покрет ка Царству Божијем, савршенству и жељеном циљу. Ту се поистовећују логоси са Логосом Христом и свака твар задобија свој смисао и пуноћу. Једина разлика је у томе што Бога сада видимо „као у огледалу и

Стварање Адама, Сикстинска капела, Рим

загонетки“, док ћемо Га у космичкој Литургији гледати „лицем у лице“ (1 Кор. 13, 12). За есхатолошку стварност можемо рећи да већ присуствује, мада Литургија у историји, ипак, има свој корен у будућој реалности, из које црпе сву своју истинитост, те је однос између њих као између иконе и истине.

Воља је Божија да се човек и свет возглаве у Његовом Сину и такви остану саобразни Божијем, непропадљивом, нетрулежном, личном и слободном начину живота. То упућује на космичку љубав или љубавно сједињење у Логосу Божијем, што отвара човеку једну бескрајну перспективу раста из савршенства у савршенство и могућност напредовања у „богочовечанском стању“ усино-

вљења и у ономе што је Бог зажелио када је стварао свет. У противном, све постаје бесмислено и неразумљиво, уколико је створено без јасног циља и одређене логосности и остављено да „лебди“ у ишчекивању изненадног ишчезнућа, што је за човека најфаталнија трагедија. Космос је, напротив, устројен са литургијским предзнаком и ради Литургије, коју схватамо као догађај узајамне љубави Бога и човека у Христу. Што је још значајније, само постојање је динамично, узајамни догађај који се ствара, изграђује и конституише у органској и онтолошкој зависности од љубавне воље другог. Читав космос је тако у односу зависности, не физичке већ личне и слободне, и зато је свет у процесу који се шири

Св. Максим Исповедник, фреска

Христос Сведржитељ, средњовековна фреска, Дечани

до крајње тачке, до преображаја у Цркву, а она је космичка реалност и космичка Литургија. У садашњем стању, он је нужен у свим сегментима и подслојевима, прожет пропадљивошћу и трулежношћу, те оставља утисак да ће се завршити у свеопштој ентропији система. У том случају, Христос заиста представља алтернативу и утеху на онтолошком и егзистенцијалном плану. Уколико је свет створен са Божијом интенцијом и промишљу да вечно постоји у заједници са Христом, онда космолошко-антрополошки оптимизам има смисла. Тада су све звезде и сва галактичка растојања бескрајно мала и неважна у односу на тајну коју нам је припремио Бог, те је човек заиста битан, а свет антропоцентричан, мада не у средњовековном маниру огољеног хуманизма, који је осудила наука, него у смислу остварења Тајне Христове.

Уколико физичка космологија и постави „велику обједињујућу теорију“, она неће избећи нужност устројства света, који је тако утемељен и који се понаша искључиво по принудним природним законима. Велика теорија може само да откључа тајну створене стварности, остајући немоћна пред амбисом

који нас дели од тајне нестворене стварности. Без дијалектике нестворено–створено и без њиховог сједињења, не могу се пребродити проблеми пропадљивости читавог космоса, што је аксиоматски захтев светоотачке теологије, додајмо, и телолошког „антропичког принципа“. Свет не хрли у неизвесност ништавила, јер није натемпиран за смрт, већ свим снагама тежи животу и остварењу истине или воље Божије о човеку. У поређењу са таквим Божијим „пројектом“, механизам света је од другостепене важности, те може само послужити као повод за дивљење и славословље и за вечно литургијско благодарење, неизрециви хвалоспев, надумну химну и непрестани псалмопој Богу Логосу, Његовом Оцу и Духу Светом, у нераскидивој заједници са свима светима.

Космологија и теологија се, дакле, могу споразумети на темељу „антропичког принципа“, с тим што теологија иде даље, ослобађајући свет од егоцентричног антропоцентризма (мислимо на Бога који ослобађа), од завршености и смрти. Физика постаје немоћна пред тајном ништавила и може одвести у ћорсокак и замку логичких поставки и хипотеза. Она

данас јесте пробабилистичка и оставља простор за ново и неочекивано, међутим, и ти нови простори су само безбројни могући исходи унутар једног затвореног круга, оивиченог ништавилем. Физика не може наћи излаз из овога света јер се врти или у микро или у мегапросторима, који су на крају само бесконачни слојеви и варијанте створене реалности. Тајна покрета и кретања је богословска категорија, која може иступити сама из себе само унутар Божијег присуства. Уколико физика и „призна“ Бога Творца, Он ће јој само сметати, јер се не може уклопити у математичку схему и логичке категорије. Физика се „плаши“ слободе и потпуно се губи у простору непредвидивости.

У сваком случају, „антропички принцип“ савремене научне космологије је простор на којем се физичари и теолози могу конструктивно сусретати, водећи дијалог чији је циљ егзистенцијално сазнање да је Бог старији од обе (физике и теологије), те да је несместив у њихову логику и, коначно, да управо Он љубављу води човека и читав свет ка остварењу циља – ка Тајни Христовој, ради које их је и створио. ■■

1150 година од служења прве Литургије
на старословенском језику

Српско богослужење: традиција и савременост (2. део)

др Ксенија Кончаревић

Окосницу увођења српског језика у богослужење
представљало је превођење богослужбених књига

Које су основне идеје покрета-
ле увођење српског језика у
богослужење и колико је на
томе плану учињено до данас?

Актуализовање проблема бого-
службеног језика СПЦ у поству-
ковском раздобљу у сваком кон-
кретном историјском тренутку
најтешње је кореспондирало са по-
литичким и културним околности-
ма, расположењем јавног мњења
(нарочито у погледу националног
освешћивања и односа према Руси-
ји као „словенској ослободитељки
и ујединитељки“) и стањем у са-
мој Цркви (процват или слабљење
духовног живота, присуство идеја
литургијског покрета). Тако, ни-
је нимало случајно што се иници-
јативе за замену рускословенског
српскословенским или српским
народним језиком у богослужењу
јављају најпре на подручју Карло-
вачке митрополије, крајем 60-их
и почетком 70-их година XIX века,
у атмосфери појачане борбе за цр-
квено-школску аутономију и суко-
ба везаних за учешће лаика у упра-
вљању црквеним животом, али и
изложености модерним духовним,
културним и политичко-друштве-
ним стремљењима која су допира-
ла са Запада. У Србији се проблем
богослужбеног језика интензивно
поставља крајем 80-их година XIX
века, свакако у заносу због доби-

јања пуне аутокефалности Српске
Цркве у Србији (1879). Основни
иницијатори расправа о богослу-
жбеном језику крајем XIX и по-
четком XX века су појединци, али
има и примера државног интерве-
нисања у овој сфери (иницијатива
министра просвете и црквених де-
ла Милана Кујунџића из 1887. за
укидање црквенословенског језика
руске редакције са предлогом мера
за остваривање нове језичке поли-
тике), организованих иницијатива
верника (одлуке донете на скуп-
штинама у Темишварској епархији
1905. и 1906, доцније прослеђене
јерархији), као и званичних ставова
црквених тела (одлука Светог Ар-
хијерејског Сабора Српске Цркве
у Србији из 1903. о начелном при-
хватању увођења народног језика
у богослужбену праксу као први
документ о језичкој политици Цр-
кве у овом домену). После извесног
раздобља стагнације, нове околно-
сти у којима се Српска Црква на-
шла након уједињења (1920) пруж-
иће импулс даљем промишљању
ове проблематике у низу расправа,
чланака, па и у монографским де-
лима, с тим што званична реакци-
ја Цркве изостаје. Прве конкретне
одлуке највиших законодавних ор-
гана СПЦ о могућностима и огра-
ничењима у увођењу савременог
језичког стандарда у богослужбену

праксу доносе се 1964. године. Од-
лука Синода од 13. новембра 1964.
о увођењу извесног броја молитава
на српском језику у богослужење
СПЦ и реферат Митрополита за-
гребачког Дамаскина Грданичког
Светом Архијерејском Сабору из
1963. који је послужио као основа
за креирање потоње језичке поли-
тике остају до данас актуелни нор-
мативни документи у овој области,
а њихова је основна вредност у то-
ме што не заговарају радикалне оп-
ције (потпуно потискивање цркве-
нословенског језика или наметање
мера за његову заштиту), него нуде
веома умерена решења, чија је су-
штина у обезбеђивању коегзистен-
ције два богослужбена израза уз
балансирање њихових елемената
према оријентационим понуђеним
критеријумима. Пуну санкцију и
благослов Цркве служење Свете
Литургије на српском језику зва-
нично је добило појавом синодал-
ног издања Службеника са вечер-
њем, јутрењом и све три Литургије
1986. године. У данашњој пракси
свештенство СПЦ има пуну слободу
избора језика на коме ће служи-
ти, тако да се у неким храмовима
поје на црквенословенском, а текст
молитава изговара на савременом
језику, негде се читава служба од-
вија на црквенословенском, негде
се на савременом језику изговара

ужи репертоар молитава, а каткад се може зачути и појање преведених црквених песама.

Најстарије сведочанство о пракси богослужења на народном језику потекло је из пера Стојана Новаковића. У једном тексту из 1889. Новаковић наводи: „Имаће томе већ двадесет и пет година (око 1865, *јрим. наша*), како је мени покојни владика Гаврило у Шапцу говорио о идеји, да се црквене књиге преведу на српски. (...) У оно време, што је била реткост и прилична смелост, владика Гаврило је наређивао, те се ускршње јеванђелије у шабачкој цркви читало по Вуковоме преводу, и ако се добро опомињем, читао га је сам владика. Како је покојни владика прекрасно умео преводити, њега је, без сумње, вукла жеља, да свој дар уложи у то сјајно и смело предузеће.“ Године 1927. Д. Чонић наводи да се у Епархији вршачкој на народном језику још од 1916. читају молитве пре и после причешћа и поје Херувимска песма, да су у Великом Бечкереку и Новом Саду 1925. служене на српском Духовске молитве, да се у Орловату служи Ускршњи канон у преводу Ст. Каћанског, а у београдским, србијанским и босанским храмовима већ постоји пракса читања молитава пре светог причешћа на савременом језику. Архимандрит Петроније Трбојевић, игуман манастира Шишатовац, у тексту из 1931. сведочи о искуству својих савременика: „Имаде врло много присталица народног језика у богослужењу, и мени су у више цркава нудили бележнице писане пером или оловком, да читам Вјерују, Оченаш, Сподоби Господи, Свјете тихи итд.“. Митрополит Дамаскин Грданички у већ помињаном реферату поднетом Светом Архијерејском Синоду наводи да су на српском језику понекад служили епископи Гаврило Змејановић, Георгије Летић и Иринеј Ђирић, да је то чинио и Патријарх Варнава (Росић) „на Благодарену“, да су у многим црквама на српском на Ускрс и на Велики четвртак читали Еванђеље, а у неким и целу литургију служили, те да је Владика Николај

на народном језику створио оригинално духовно песништво.

Окосницу увођења српског језика у богослужење представљало је превођење богослужбених књига.

Хронолошки посматрано, први преводи богослужбених текстова на савремени српски језик припадају Епископу бачком др Иринеју Ђирићу (1884–1955). Даровити библиотекар Патријаршијске библиотеке у Сремским Карловцима са претходно завршеним студијама теологије на Московској духовној академији и стеченим докторатом на Филозофском факултету у Бечу, потом доцент, ванредни и редовни професор Карловачке богословије (ова установа је у његово доба имала ранг факултета), владао је јеврејским, грчким, латинским, француским, руским, немачким и мађарским језиком. Са преводима богослужбених текстова почео је да се оглашава већ 1907. у часопису *Богословски Гласник*, где је у наставцима, током две године, објавио превод 43 псалма који се користе у дневном кругу богослужења. Од 1909. почиње објављивати превод паримија, тропара, стихира и целокупних служби Месопусне недеље и Педесетнице (укупно 38 превода). Од његових краћих превода који су се појавили у нашој црквеној периодици поменућемо и девет молитвословља објављених од 1922. до 1943, као и превод 50 стихира, ирмоса, тропара, кондака и сједалних који се поју током седмичног богослужбеног круга (1936–1942). Епископ Иринеј Ђирић заслужан је за појаву првих преводних богослужбених књига на српском језику: *Вечерње молитве*, Нови Сад, 1922. (садржи девети час, вечерње, мало и велико повечерје); *Служба Месопусне недеље*, Сремски Карловци, 1925; *Вечерња служба у Недељу свеште Педесетнице*. Нови Сад, 1928.

Његов најзначајнији преводачки подухват, без сумње, јесте књига *Недеља свеште Педесетнице. Празничне службе*. Ујвидек, 1942, у којој је заступио све поретке и неизменљиве делове следећих служби: девети час; чин малог вечерња; чин великог (празничног) вечерња; мало повечерје; чин полуноћнице у недељу; чин празничног јутрења; први, трећи, шести час; изобразитељна и Литургија („Ред Божанствене и свештене Литургије, онаки као што је у Великој Цркви и у Светој Гори Атонској“, стр. 273–240). Овим преводом учињен је српској црквеној јавности доступним целокупни дневни круг богослужења, празнично свеноћно бденије и Златоустова Литургија. Постхумно је објављена и „Архијерејска Литургија по белешкама блаженопочившег епископа Иринеја Ђирића, уз коментаре епископа рашко-призренског Павла“ у листу *Гласник – службени листи СПЦ*, 1972, бр. 7, стр. 171–184. Напоменућемо и да су преводи Иринеја Ђирића пропраћени и бројним филолошким и литургијским коментарима.

– наставиће се –

Православље на крајњем југу наше планете

О православним црквама и духовном животу у научноистраживачким базама на Антарктику

др Александар Раковић

Духовни живот на континенту древног и вечитог снега и леда траје. То је мало познато јавности, а још мање је познато да Православне Цркве на Антарктику имају чак три духовна здања: параклис Светог Јована Рилског, Цркву Свете Тројице и капелу Светог кнеза Владимира.

У протеклих нешто мање од годину дана свет је имао прилику да види два друштвена догађаја која су се одиграла на простору вечитог снега и леда.

Реч је о тениском мечу Новака Ђоковића и Рафаела Надала на глечеру Перито Морено у Патагонији, у Аргентини (22. новембар 2013). Такође, реч је о концерту хеви метал групе Металика у аргентинској научноистраживачкој бази Карлини на Антарктику (8. децембар 2013).

Национални институт за промоцију туризма Аргентине организовао је меч српског и шпанског тенисера, док је наступом америчке хеви метал групе пружена прилика да се промовише и аргентинска мултидисциплинарна научна делатност.

Аргентина је овим догађајима дала поруку о својој снази, а нисмо сигурни да ли је то, макар у малом делу, сасвим симболички, имало везе са оближњим Фолкландским острвима где ова земља води дугогочни спор с Великом Британијом око суверенитета.

Подсетимо, Аргентина и Велика Британија су од априла до јуна 1982. водиле рат на Фолкландским острвима (на шпанском: Малвинским острвима) који се завршио поразом Аргентине. То је након Дру-

гог светског рата био први рат (који излази из поља локалних сукоба) две земље које припадају европској цивилизацији.

Прилика је сада да нешто кажемо и о духовном животу на Антарктику, континенту о коме тако мало знамо, а и ако нешто погледамо на телевизији и прочитамо – то се односи на оскудну флору и фауну удаљеног континента који покривају прастари снег и лед.

Реч је о Јужном полу, о континенту који је већи од Европе и Аустралије, на којем привремено или стално борави између хиљаду и пет хиљада људи који се углавном баве научноистраживачким делатностима. На Антарктику делује око седамдесет научноистраживачких база и станица многих земаља: Сједињених Америчких Држава, Русије, Велике Британије, скандинавских земаља, других западноевропских држава, латиноамеричких држава, Кине, Јапана, Индије и тако даље.

Стога не треба да чуди што на Антарктику траје и духовни живот. Становници научноистраживачких база имају прилику да у црквама и капелама својих насебина воде сталан духовни живот.

На Антарктику постоје православне, римокатоличке и протестантске цркве.

На подантарктичком простору најстарију протестантску цркву подигли су Норвежани 1913. године. Реч је о лутеранској цркви у Јужној Џорџији која је служила ловцима на китове. Они су прелазили пут са севера на југ земљине кугле како би себи обезбеђивали средства за живот.

Такође на подантарктичком простору Французи су током педесетих година 20. века подигли римокатоличку цркву Нотр Дам Ветрова, на простору званом Француска јужна и антарктичка острва.

Када је реч о црквама и капелама на антарктичком континенту, које служе духовном животу у научноистраживачким базама, приче о њима још су интересантније. Познато је њих десетак а има их и више.

Сједињене Америчке Државе су 1966. у Макмурдо станици подигли Снежну капелу у којој служе протестанти и римокатолици. Америчке ваздухопловне снаге шаљу једног од својих протестантских капелана, а с друге стране Надбискупија у Велингтону Римокатоличке цркве (Нови Зеланд) одређује своје свештенике за службу у Снежној капели. Свештена лица се ротирају током „летњег периода“ на Јужном полу.

Аргентина је 1976. подигла прву

Црква Свете Тројице на Антарктику
(Руска Православна Црква) (фото: о. Г. Богачихин)
Извор: silouanthompson.net

Параклис Светог Јована Рилског на Антарктику
(Бугарска Православна Црква)
Извор: messynessyctic.com

римокатоличку капелу на антарктичком континенту. Реч је о капели Светог Фрање Асишког у научно-страживачкој бази Есперанца. Аргентинци су подигли још две римокатоличке капеле на Антарктику од којих је она у Белграно 2 бази најјужније црквено здање на свету.

Посебно је лепо што можемо да поменемо да на Антарктику постоје и три православна духовна здања: параклис Светог Јована Рилског Бугарске Православне Цркве, Црква Свете Тројице Руске Православне Цркве и православна капела Светог кнеза Владимира Украјинске Православне Цркве Московске Патријаршије.

Параклис Светог Јована Рилског налази се у бугарској научно-страживачкој бази Свети Климент Охридски на Јужним шетландским острвима. Ова база подигнута је 1988. године. Камен темељац за параклис поставио је 2001. протођакон Љубомир Братоев, а параклис је освештан 2003. године. Председник Бугарске Георги Парванов посетио је 2005. параклис Светог Јована Рилског и у њој се помолио Богу.

Амбициозније планове на Антарктику има Руска Православна Црква. Током деведесетих година 20. века родила се идеја о оснивању руског православног манастира на Антарктику. Идеју о оснивању манастира и подизању православне цркве у једној од руских научно-

страживачких база благословио је Патријарх московски и све Русије Његова Светост Алексеј II. Стога је спроведен конкурс на којем је победио архитектонски пројекат на челу са Петром Ивановичем Аниситоровим, потпредседником Савеза архитеката Русије.

На дан Светог Јована, 20. јануара 2002, освештано је место за храм Руске Православне Цркве на Антарктику, у руској научноистраживачкој бази Белингсхаузен (основаној 1968. у совјетско време) на Јужним шетландским острвима. Црква је изграђена од сибирске кедровине у традиционалном руском стилу, висока је петнаест метара и може да прими тридесет верника. Изграђена је у Русији, а потом из Калињинграда бродом транспортована на Антарктик.

Цркву Свете Тројице на Антарктику, Руске Православне Цркве, освештао је на Срећење Господње 15. фебруара 2004. Владика Теодорост, игуман манастира Тројице-Сергијева лавра у Сергијеву Посаду. За старешину Цркве Свете Тројице на Антарктику одређен је јеромонах Калистрат (Романенко), сабрат манастира Тројице-Сергијева лавра. Калистрат је, дакле, био први руски свештеник на Антарктику. Јеромонаху Калистрату ово није била прва духовна дужност у хладним земљама јер је претходно служио у руском подарктику.

Иако је одређено да се јеромонаси манастира Тројице-Сергијева лавра једном годишње замењују у духовној служби на Антарктику, било је примера да јеромонаси добровољно, с благословом, продужују боравак у Цркви Свете Тројице у научно-истраживачкој бази Белингсхаузен на Антарктику. Такав пример давао је и јеромонах Калистрат. Он је, иначе, у октобру 2013. изабран за Епископа горњоалтајског Руске Православне Цркве.

У руској православној Цркви Свете Тројице на Антарктику служи се на руском, а повремено и на шпанском језику. Посебно је интересантно да је 2007. у тој цркви обављено венчање члана чилеанске научно-страживачке експедиције и његове руске изабранице.

Такође, и украјинска научно-истраживачка станица Академик Вернадскиј добила је 2011. православну капелу коју је освештао Архиепископ Августин Украјинске Православне Цркве Московске Патријаршије.

Видимо, дакле, да духовни живот на континенту древног и вечитог снега и леда траје. То је мало познато јавности, а још мање је познато да Православне Цркве на Антарктику имају чак три духовна здања: параклис Светог Јована Рилског, Цркву Свете Тројице и капелу Светог кнеза Владимира.

Православна педагогија истине

(други део)

Игуман Георгије Шестун

(са руског превела др Ксенија Кончаревић)

Ако се унутрашње потребе човека од детињства „спуштају на земљу“, ако наставници и родитељи деци преносе осећај животињске самодовољности, лишавајући их Хлеба небеског, образовање престаје и претвара се у процес социјализације и професионализације, што се пре може назвати оспособљавањем него образовањем.

У православној традицији ради се углавном о духовном образовању, образовању Духом Светим. Бог човеку открива истинска знања, по мери његове припремљености за примање тих знања. Господ се открива чистом, смиреном срцу. Духовно образовање је пут стицања Духа Светога, пут покајања, смирења, моралног очишћења и процесу непрекидног дијалога живе душе са живим Богом. То је пут хришћанске мисли, која, ослањајући се на божанско откривење, на разум Цркве, по речима В. В. Зењковског, прихвата све што је настало изван хришћанства, а сагласно је са принципима хришћанства.

Вештачка, еклектичка и зато неоправдана супротстављеност световног и духовног образовања води распаду духовно-моралног и историјско-културног јединства друштва. Образовање не може бити недуховно.

Ако говоримо о научном образовању, његов циљ је овладавање системом знања о појавама и законима спољашњег света или духовне делатности човека, системом који се не-

прекидно развија. Наука, као и философија, већ неколико векова претендује на потпуну независност од Цркве, не тражећи темељ нити подршку у религијским веровањима.

Одређена достигнућа науке и технике, нарочито у 20. веку, проузроковала су завољиво мишљење да је наш ум способан да проникне у све тајне света. Постоје два начина стицања научних сазнања: емпиријски, који се заснива на искуству и експерименту, и спекулативни (рационалистички), заснован на проицљивости ума. Сва главна достигнућа науке и технике више него свему осталом дугују искуству и експерименту, мада је значај искуства и експеримента у Европи схваћен тек крајем 16. века. В. Килпатрик тачније одређује тај тренутак. По његовом мишљењу, 1590. године започиње бурни процес који је човечанство довео до процвата савремене цивилизације. Те године Галилео Галилеј се са предметима различите масе попео на Торањ у Пизи и извршио свој експеримент, давши

људском искуству појам „tested thought“ – идеје доказане искуством, експерименталне мисли, експерименталног мишљења. Упркос свему што је до тада сматрано предношћу расуђивања и мисли над чулом и материјом, Галилеј је увео принцип: да би била прихваћена, идеја мора бити доказана путем експерименталног посматрања онога што из ње следи.

Начин сазнања који се ослања на проицљивост ума историјски је настао раније. Спекулација, моћно средство познања, у исто време одбацује све што се не уклапа у границе нашег разума. Ум одбацује могућност чуда јер у сваком чуду постоји нешто за разум необјашњиво, и сумња да Бог може бити изнад природних закона и да може учинити нешто што је нама несхватљиво. Рационализам веру сматра последицом слабе развијености ума и објашњава је недостатком знања, чији напредак ће омогућити да се смањи обим несхватљивог. Емпиризам је слободан од ове врсте категоричности и допу-

шта чак и чудо, упркос својој равнодушности према вери и Цркви.

Конфликт науке и религије постаје проблем у 19. веку. У 18. веку још увек се говорило само о противречности између разума и вере.

Ако бисмо се вратили православном схватању науке и религије, треба рећи да је „религија“, историјски гледано, назив новијег датума за исповедање вере, док смисао који данас носи реч „наука“ много тачније предаје старословенска реч „вједение“ – знање. Према томе, сходно православном схватању, однос између науке и религије је однос између знања и вероисповедања, чиме се укида супротстављеност дѣла (науке – знања) целини (религији – вероисповедању). Очигледно је да не би имало смисла ни „сјединити“ веру и знање, нити давати религији „научно утемељење“. Религија – вероисповедање не заснива се на науци – знању, већ кроз вероисповедање стицемо истинито знање.

Питања односа између разума и вере, науке и религије разматрају се у богословским делима и нису предмет нашег посебног разматрања. Нас више интересује питање утицаја научног образовања на процес уцрковљења личности. Са ове тачке гледишта, научно познање света није богословско, већ познање божанске творевине. Проучавање творевине неопходно је како бисмо разумели божанску замисао, лепоту и хармонију природе. Закони природе имају духовну основу, а научно знање суздржава човека од нарушавања божанског промисла садржаног у природи, тј. од својеврсне крађе и грехопата у овој сфери постојања, од понижења у природи и кроз природу. Али, у природи не треба тражити извор духовног узрастања. Знања о природи и наука уопште не могу бити извори духовног

узрастања. Покушај тражења духовне радости и духовног узрастања ван Бога, у плодовима земље, и јесте суштина првородног греха, која води мистицизму, окултизму, паганском односу према свету. Човек се узвишава у свету, али не на рачун света. У извесном смислу и религија се може сматрати опитном науком, али познање истине Бога не пружа разумна вера и њени логички закључци (теоријско богословље), већ једино лично духовно искуство, засновано на Јеванђељу и светотачким традицијама.

Образовање као догађај покајања

Педагошка подршка урођеној човековој потреби за познањем Истине и богоопштењем представља суштину образовања. Ако се унутрашње потребе човека од детињства „спуштају на земљу“, ако наставници и родитељи деци преносе осећај животињске самодовољности, лишавајући их Хлеба небеског, образовање престаје и претвара се у процес социјализације и професионализације, што се пре може назвати оспособљавањем него образовањем. У процесу оспособљавања нема промена на пољу духовног искуства, које управо служи као показатељ тога да ли се процес образовања одвија или не. Православни смисао ове промене одређен је речју

„покајање“. Склони смо да школовање посматрамо као конкретан догађај покајања, у ком човек постаје свестан своје несавршености, свог незнања, и не само постаје свестан, него и тежи ка свом преображају. Са ове тачке гледишта, процес школовања се може посматрати као помоћ човеку који се каје, који тежи висинама светости.

У основи православног приступа образовању стоји схватање да се знање стиче у процесу образовања, када је оно усмерено на човекову спремност да спозна, разуме и прихвати знања дата од Бога, када ерудицију допуњује интуиција, живо искуство богоопштења. Образовање се не своди на доказивање истине снагом разума – оно значи познање истине као откривења, сведочанства и тумачења.

Црква сачињена од свих народа сједињује људе са Богом

Педесетница

Бојан Бошковић

Догађај силаска Светога Духа на апостоле није описан у Јеванђељима. Овај догађај описан је у Делима апостолским, која је Апостол Лука написао као наставак Јеванђеља.

Вазнесење Христово и Педесетница

Догађај Христовог Вазнесења описан је у оба Лукина дела. То је гранични догађај у историји спасења, коју он у својим делима излаже. Једна од битних карактеристика књижевне делатности Апостола Луке је то да он догађаје из Христовог живота и периода ране Цркве приказује као једну систематично разрађену историју спасења. То је један од разлога због којих Лука, за разлику од осталих Јеванђелиста, хронолошки поставља догађаје. Тако, једино он каже да је Вазнесење било у четрдесети дан, а да је Свети Дух сишао на апостоле педесетог дана по Васкрсењу. Због тога се овај празник назива и Педесетница.

У Јеванђељу је Вазнесење приказано као врхунац Христове спаситељске делатности, а у Делима оно је увод у нову епоху историје спасења у којој Христос није присутан телесно, него Светим Духом кога је послао на своје ученике. Христово телесно одсуство, предуслов је новог начина присуства, који почиње Педесетницом.

Чињеница да се начин на који Лука у своја два текста описује Вазнесење, неке библисте наво-

ди на закључак да је Лукина концепција историје спасења, која је изложена тек у Делима апостолским, одговор на, за прве хришћане, поражавајућу чињеницу да Христос, и након неколико десетина година од свог Васкрсења, још није дошао и успоставио Царство Божије. Наиме, у Јеванђељу по Луки, слично као и у Јеванђељу по Матеју, Вазнесење је приказано као довршење Христовог прослављења, које почиње Васкрсењем.

У Делима апостолским, Вазнесење је стављено у контекст разговора са ученицима у коме: 1. Христос говори ученицима о „крштењу Светим Духом“ које је раније обећано; 2. ученици питају да ли ће тада Бог успоставити „Царство Израилјево“; 3. а) Христос им одговара да није њихово да знају времена и рокове, који су власти Оца; б) уместо тога, њихово је да приме силу Светог Духа и да буду Христови сведоци, „у Јерусалиму, Јудеји, Самарији и до крајева земље“.

Педесетница и универзалност Христовог Тела

Последња реченица која говори о томе да су апостоли позвани да

буду Христови сведоци „до крајева земље“, а не да знају рокове за успостављање Царства Божијег, указује на један веома важан моменат за Лукину богословску концепцију, изражену у Делима апостолским. Доласку Царства претходи сведочење Христа целом свету.

Смисао тог сведочења, није просто мисионарење, у смислу у ком то данас разумемо. Оно је у вези са доласком Царства Божијег зато што Христово присуство чини универзалним, онолико колико је то у историји могуће.

Христос је у „објективно-физичком“ смислу, био присутан веома кратко време на веома малом простору. Он је живео тридесет и три године, од којих је само три јавно деловао. Опсег његовог кретања је био ограничен на свега неколико мањих провинција Римског царства.

Христово присуство ће бити универзално тек након његовог Другог доласка када он буде све у свему (Христов Други долазак назива се *parousia*, што значи *присуство*). До тада апостоли и њихови наследници, односно читава Црква имају задатак да тајну сједињења Бога и човека прошире просторно – на сва подручја, и временски – на сва покољења.

Ово присуство је Црква, коју Апостол Павле назива Тело Христово.

Педесетница и Црква

Црква, онако како данас постоји, почиње Педесетницом. То је период историје спасења који долази после периода Христовог „објективно-физичког“ присуства међу људима и периода сусрета ученика са васкрслим Христом. С друге стране, он претходи Другом Христовом доласку.

У оба претходна периода, Христово присуство је било ограничено као и свако физичко присуство човека. Он и они који бораве у његовом присуству, морали су бити у исто време на истом месту. Међутим, након Вазнесења категорије времена и простора нису примењиве на Христа. То омогућује да Свети Дух који је присутан у свим догађајима Христовог живота (од зачећа, преко крштења, чињења чуда итд., до тога да је Бог васкрсао Христа Духом Светим) дејствује и у свим местима и у свако време.

Својом делатношћу Дух опристује Христа и конституише Тело Христово. *Χριστός* је грчки превод јеврејског појма *Месија* и значи „онај који је помазан“. Будући да је помазивање маслиновим уљем било симбол изливања благодати Духа Божијег у старо-заветним постављењима свештеника и царева, овај назив се може схватити као „онај на коме почиња Свети Дух“. Тако да је Црква и Тело Христово и Заједница Духа Светога.

Педесетница и слобода богопознања

Христове речи Апостолу Томи, који није веровао у његово Васкрсење док се није уверио, да су блажени они који верују а да нису видели, сведоче о вредности слободe у познавању божанских стварности.

За Христове савременике који-

Христос Сведржитељ и праоци, Хора, Цариград

ма је његово физичко присуство било објективна датост, слобода је била у томе да познају да он није обичан човек, него Син Божији. За ученике који су срели васкрслог Христа њихова вера је била предуслов тог сусрета, који није био доступан осталима. Данас када Христос није ни на који објективан начин присутан слобода у богопознању има још већу улогу.

Познати Бога преко сведочанства носиоца Духа је „последња шанса“ за оне који су похулили на Оца, па затим и Сина, па се зато каже да се хула на Светог Духа неће опростити.

Симболика Педесетнице

Број педесет има и симболичку вредност. Број седам (дани стварања света), симболизује космичку пуноћу. Помножен самим собом изражава пуноћу космоса у пуноћи времена. Дакле не свет сам по себи, већ на крају историје са свим догађајима који су је одредили. Број педесет је за један више од седам пута седам, што симболизује искорак из овог света у будући век.

Број апостола на које силази Свети Дух је такође у вези са основним теолошким поставкама Апостола Луке. Ради о се броју од седамдесет апостола. Он представља број свих народа. Свети Дух и апостоли преносе догађај спасења оствареног у Христу целом свету. Ова порука укључивања свих народа у Тајну Христа је централна како за Дела апостолска, тако и за Јеванђеље по Луки.

С тим у вези је и јављање Духа у облику огњених језика. Оваква епифанија је у складу са пророчством о крштењу „огњем и Духом Светим“. Петрову беседу на дан Педесетнице у Јерусалиму су припадници многих народа чули и разумели свако на свом језику. Превазилажење језичких разлика је израз обновљеног јединства човечанства са Богом, будући да је по Књизи Постања, постојање различитих језика последица уједињавања човечанства *прошив* Бога, приликом грађења вавилонске куле. Насупрот томе, Црква сачињена од свих народа сједињује људе са Богом преко дарова Светог Духа, укидајући тако последице „вавилонског греха“, тј. сједињује и људе међусобно. ■■

– Пре сто година –

Видовдан 1914.

Живорад Јанковић

За Европу то је само 28. јун.
То је астрономски далеко од појма српског Видовдана.

Три су основне тачке за које се кроз деценије веже размишљање о Видовдану 1914. године. Простор на Косову, где после толико векова српска нога слободно ходи. Београд као центар полетне српске државе понете најновијим успесима крунисаним удвостручењем слободног простора и Сарајево, али тек кроз накондно искуство. Тамо се није ништа посебно очекивало, а многи су одатле отишли на косовску прославу.

Тако Сарајево постаје „микросвет“ своје врсте – ту су они који себе виде у близини владајућих кругова, други одлазе на свечаност потпуно различиту од оне везане за посету Фердинанда. Да посети Косово на тај дан од раније је намеравао и један од сарајевских атентатора Недељко Чабриновић, а онда су дошли планови о акцији друге врсте. „Три дана пред свој пут у Сарајево, ја још ни сам нисам помишљао на атентат, него сам купио ново одело и вредно радио у штампарији, како бих платио своје дугове и уштедио коју пару. Јер намера ми беше да на Видовдан присуствујем прослави у Скопљу.“

По сведочењу учесника прославе, свршеног матуранта који се на Косову нашао „по обавези“ јер су матуранти свих школа требали ту да дођу, радосног народа је по процени, било више него, својевремено, војске у самој битки. Међу посетиоцима нашло се и доста свештеника којима су тамошњи пароси као домаћини уступили првенство и дали прилику да чинодејствују током прославе.

Поред свег општеочекиваног и разумљивог народног одушевљења, косовска прослава нема званични карактер. Призренска епархија је без епископа пошто је дотадашњи Нићифор Перић поднео оставку. Престолонаследник Александар је на своју дужност ступио неочекивано само пре три дана. Митрополит Димитрије служи у Београду. Скупштина је распуштена, а председник Владе Пашић је на терену.

Тада није било неке централне војне прославе јер су пукови обележавали своје посебне дане кад је вршен и помен палим ратницима. Све око прославе обједињавала је Народна одбрана. Не без разлога истиче

се и значај очекиване прославе Видовдана код „цркве Лазарице на далматинском Косову пољу“ и у Фрушкој гори поред кивота са моштима Светог кнеза Лазара.

Догађаји око атентата могу да се оцене као „царство незнања“ – најближа околина није знала о припреми атентата. Актери се не знају међусобно, упознали се тек касније на суду. Шта је све стварно било око њих након хапшења сазнали су тек после ослобођења 1918. године они који су преживели. Спремају се за жртву, не за суд.

Чланови групе пристигли из Београда (Недељко Чабриновић, Гаврило Принцип, Трифко Грабеж) не знају за групу из Сарајева и обратно. Тако се могло десити да се Цветко Поповић као члан сарајевских завереника запита како се Гаврило нашао ту: „Успут сам срео Принципа, у друштву са гимназистом Сваром, сином државног тужиоца. Знао сам да Принцип није из Сарајева и зато одмах посумњам да није можда и он један од оне четворце о којима је Илић говорио. Иначе шта ће он сада у Сарајеву. Можда је то исто поми-

слио о мени Принцип, кад ме је угледао јер ни ја нисам био Сарајлија.“ Инструктор гађања код београдске групе сећа се касније: „Тада ми ни на крај памети није било да ишта посумњам, нити сам могао помислити да је прави циљ ове обуке аустријски престолонаследник Франц Фердинанд.“

Збивања око атентата су далеко и од Пашића: „По извесним приватним доставама слутио сам да се нешто спрема...“

Бацањем бомбе Чабриновић прекида своју везу са главном позорницом догађања. Ухваћен је јер није бежао, чекао је деловање узетог отрова. По хапшењу схватио је да је Фердинанд пао и извесно време мислио да је то од дејства његове бомбе. После Чабриновићеве бомбе и Принципа мучи „незнање“: „Знао сам да је то један од наших али нисам знао који је... Мислио сам да је свршено...“

Возач аута са чела колоне не зна за измену плана Фрањиног пута и вози по старом. Принцип такође не зна за измену плана и чека по старом. Данашњи читалац, поготову страни, не може себи да створи представу ондашњег Сарајева. Тада је то био географски центар целог Српства, а не нека немачка покрајина како би се у Европи помислило. Већ деценијама слободни Београд је то био у политичком смислу и деловао као „измештено“ средиште. Друго је то питање што се о томе није могло говорити а некад се тога није било ни свесно. После извршена два геноцида над Србима јасно је да се ранија равнотежа помера на штету Срба. Тек схватањем природе Сарајева може се наслутити трагедија која је за последњих сто година задесила Србе колико од стране хитлеризма, толико и од „демократија“ разних врста.

Потребно је то знати да би се акција правилно схватила. За Европу то је само 28. јун. То је астрономски далеко од појма српског Видовдана. Атентат за људе оног времена стиче далеко већи значај кроз призму каснијег искуства и, раније незамисливих, последица.

Престолонаследник Александар се после службе у Вазнесењској цркви вратио у двор а вест о догађају у Сарајеву добио је око подне из информативног бироа преко свог ађутанта. Тим поводом отказане су даље планиране свечаности. У том погледу Београд реагује брже и одлучније од Беча. „Вест да је у Сарајеву убијен аустријски престолонаследник, стигла је до нас тог сунчаног дана у Бечу после ручка... Занимљиво је да је та вест саопштена, испрва тако, као да су у Сарајеву убили србијанског престолонаследника. Келнери су је тако добили. Тако ми је рекао наш прота преко телефона. Противно ономе што се данас мисли, та вест није изазвала никакву констернацију ни међу нама ни Бечлијама и музика је у Бечу до вечери свирала. Тек се доцкан неко сетио да је ућутка.“

Учесници косовске прославе сазнали су тек увече о атентату, кадети на вежби у Скопљу лишени директних вести сазнају тек ујутру и то посредно само преко необичног понашања својих официра. О атентату ујутро следећег дана сазнаје и генерал Степа Степановић у Бабушници где је био на дужности.

Београдски листови већ су традан пишу о догађајима у

Фреска Милоша Обилића, из времена обнове живописа манастира Хиландара 1804. године (фото: <http://www.wikimedia.org/>)

Сарајеву али за њих је то вест тек „за трећу страну“ од свега четири колико су обично тада имали. Упоредо са њом налазе се, и извештаји о прославама Видовдана. Осећа се како се постепено гради слика о атентату као догађају који је изненађење за све. Иначе сама акција није имала много заплета и непознаница. Основни скелет збивања постао је јавности познат већ неколико сати касније. Даља истрага само додаје детаље у правцу „комплетирања“ слике. Нема колебања, лутања и обрта. Трагање тече „једносмерно“. Ухапшени актери су одмах идентификовани и они нису имали много шта да додају својим првим исказима. Нису имали много ни да крију. Кад су видели да се прогони врше над свим виђенијим Србима без разлике говорили су све што су знали, и притом трудили се да што више одговорност вежу за себе и сачувају невиност. И сами су „изненађени“, нису се спремали за хапшења и саслушања.

– Сто година од почетка Првог светског рата (10. део) –

Страдање Саборне цркве

Светих апостола Петра и Павла у Шапцу и у њој заточеног српског народа од руке аустроугарског агресора у августу 1914.

др Александар Раковић

Шабачки власник је поводом ових ужасних догађаја, писао у септембру 1931. да су Турци у Србији били ‘верски толерантнији, од католичке, у већини Аустроугарске војске’, ‘рука Хришћанска, да руши храмове других хришћана, – то се не може ни ратом извинити и оправдати’

Одмах пошто је Аустроугарска објавила рат Краљевини Србији 28. јула 1914. започето је систематско и непрестано бомбардовање српских градова уз Дрину, Саву и Дунав. Бомбардовани су Лозница, Шабац, Обреновац, Београд, Гроцка, Смедерево.

Аустроугарске бомбе падале су на Србију из босанског Подриња, Срема и Баната, простора који су у то време били делови Аустроугарске монархије, насељених, међутим, српским живљем.

Аустроугарска балканска војска под командом окупационог гувернера Босне и Херцеговине Оскара Поћорекa и друге аустроугарске армије насрнуле су на простор Мачве, Поцерине и Подриња у августу 1914. у војној кампањи коју данас називамо Прва аустроугарска инвазија на Србију. Ова инвазија, која се завршила дебаклом аустроугарског агресора трајала је од 12. до 24. августа 1914.

Агресор се из Србије повукао поражен и понижен, међутим за собом је оставио несвакидашња зверства над српским народом

на простору између Саве и Дрине у Србији. Извештаји страних стручњака и новинара сведоче о томе да су највећа зверства чинили војници мађарске и хрватске националности. Према швајцарском универзитетском професору Арчибалду Рајсу, крвави биланс аустроугарског дванаестодневног дивљања био је између 3.500 и 4.000 српских цивила који су убијани на најсвирепије начине.

Солидарност српског народа са обе стране аустроугарско-српске границе била је јака и дневна. Стога не треба да чуди што се аустроугарски агресор одмаздом светио и српском народу у Босни и Херцеговини и Срему за поразе које је војсци Црно-жуте монархије нанела војска Краљевине Србије у августу 1914. године. Српска села у Семберији, босанском Подрињу и Срему кажњавана су у сулудом губитничком пиру аустроугарског окупатора српских огњишта.

Током Прве аустроугарске инвазије на Србију највише је страдао Шабац. Град је од 28. јула 1914. непрестано бомбардован из Срема. Аустроугарска војска је окупирала Шабац 12. августа а

напустила га је 24. августа 1914. када је у разорени град умарширала српска војска. Нажалост, Шабац је и после тога био изложен сталним бомбардовањима из Срема, а поново је био окупиран током новембра и прве половине децембра 1914. године.

Дакле, Шабац је пола године био изложен свакодневном бомбардовању, а током две окупације града у 1914. години непријатељски војници у аустроугарским униформама пљачкали су шта су стигли, убијали су кога год су хтели, силовали жене свих доби, од десетогодишњих девојчица до старица. До краја 1914. у граду је остало само неколико стотина људи.

После Првог светског рата Шабац је називан „српском Помпејом“ и „српским Верденом“. Није било куће која није срушена и чија унутрашњост није опљачкана. С 14.000 људи колико је у Шапцу живело 1914. град је после Првог светског рата спао на само 7.000 житеља. Дакле, становништво „српске Помпеје“ је преполовљено.

Прича о страдању Шапца може се и испричати кроз сведочења о разарању Саборне цркве Светих

Саборна црква у Шапцу (1914)

апостола Петра и Павла и страдању српског народа у њој.

Анри Барби, ратни дописник француског листа *Журнал*, посетио је Шабац 25. августа 1914, дан пошто је град ослободила српска војска. О страдању Саборне цркве Светих апостола Петра и Павла Барби пише: „Пре него што ће побећи, [аустроугарски војници] подметнули су пожар у цркви у којој се срушило звоно. Од те цркве остао је само климави костур који изгледа као да стражари над уништењем града.“

Џон Рид, амерички ратни дописник листа *Мејнројолишен маџазин*, описује разорену Саборну цркву Светих апостола Петра и Павла и сабласне догађаје у њој током окупације Шапца у августу 1914: „У време прве инвазије многи су остали у Шапцу, надајући се да ће бити безбедни. Али су војници насрнули као дивље звери по граду, палећи, пљачкајући, силујући. Видели смо опустошени хотел Европу и поцрнелу и унакажену цркву у коју је три хиљаде људи, жена и деце било сабијено одједном без хране и воде и држано унутра три дана, а затим подељено у две групе – једни су били послати у Аустрију као ратни заробљеници, а други терали пред војском док је она наступала на југ против Срба.“

Арчибалд Рајс са Универзитета у Лозани је за Владу Краљевине Србије саставио извештај о аустроугарским злочинима над српским становништвом. Извештај је објављен 1916. у Лондону под насловом *Report upon the atrocities committed by the Austro-Hungarian Army during the first invasion of Serbia*. У извештају се помињу бестијални догађаји у Саборној цркви Светих апостола Петра и Павла у Шапцу током аустроугарске окупације града у августу 1914: „У току ноћи војници су улазили у просторију [хотела Европа] у којој су све жене спавале и изводили су по две девојке. Један би војник девојку ухватио за главу а други за стопала. Ако су девојке викале, војници су им гурали марамице у уста. Ово се често догађало. Из хотела Европа одвођене су у хотел Казино, а потом у цркву где је било много људи... У цркви, иза олтара, официри су силовали девојке. За време бомбардовања жене су као живе мете избацивали на улицу како би Срби могли да их погоде. Са улице су одведене у жандармеријске штале. Тамо су их Срби најзад спасили.“

Рајс описује и шта се догађало са мушкарцима које су аустроугарске трупе заточиле у Саборној цркви Светих апостола Петра и Павла у Шапцу у августу 1914:

„Аустријанци [су] у Шапцу поред цркве убили преко 60 цивила који су претходно у њу заточени. Искасапљени су бајонетима како би се уштедела муниција. Осморица војника били су извршиоци тог злочина. Сведок није могао да поднесе тај приказ. Тела су два дана лежала на тргу док их нису сахранили. Осморица ових војника били су Мађари. Један генерал и официри су издали наређење за овај масакр. Међу жртвама је било и неколико деце и старца.“

Аустроугарски окупатор бомбардовао је и запалио Саборну цркву Светих апостола Петра и Павла у Шапцу у августу 1914. године. Унутрашњост цркве служила је окупационим снагама да заточе српски живаљ, а када се аустроугарским војницима прохте у цркви су, на очиглед свих, силовали српске жене. У порти шабачке православне цркве аустроугарска војска дивљачки је убијала српске цивиле. Сматра се да је на том месту страдало неколико стотина недужних Срба. Окупатори су однели црквена звона како би их излили у муницију да убијају Србе. Аустроугари су бајонетима уништили иконостас.

Шабачки гласник је поводом ових ужасних догађаја, писао у септембру 1931. да су Турци у Србији били ‘верски толерантнији, од католичке, у већини Аустроугарске војске’, ‘рука Хришћанска, да руши храмове других хришћана, – то се не може ни ратом извинити и оправдати.’“

Саборна црква Светих апостола Петра и Павла у Шапцу обновљена је након Првог светског рата. Сведочи о страшном страдању српског народа у Шапцу и Мачви, као што и град Шабац сведочи о страшном страдању српског народа у Првом светском рату – „српска Помпеја“ и „српски Верден“. Ова страдања не смемо а да не поменемо у години када обележавамо стогодишњицу од почетка Првог светског рата. ■■

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (11. део) –

Цер ушао у легенду

Анџоније Ђурић

Победа на Церу је показала шта све може да постигне мала али храбра, вешто вођена војска за своје огњиште

Тачно 45 дана од атентата у Сарајеву, када је млади Гаврило Принцип усмртио наследника бечке круне Франца Фердинанда, командант Балканске војске и поглавар Босне и Херцеговине, генерал Оскар фон Поћорек, повео је казнену експедицију на Србију. Мислио је да ће српски народ брзо бити на коленима. Србија је, међутим, – увидела је то ћесарова војска чим је крочила на наше тле, – била сувише тврд орах за зубе Црно-жуте царевине.

Поћорекове трупе, чији топови даноноћно засипају гранатама Бе-

оград, Обреновац и Шабац, 12. августа прелазе Дрину и надиру према Лозници и Лешници. Један пук је пребачен преко Саве код Шапца и то је управо онај моменат у коме се непријатељски војник први пут нашао на српском тлу.

Поћорекова Шеста армија продужава концентрацију ка фронту Вишеград–Фоча, према коме су се појавили предњи делови Ужичке војске и црногорски одреди.

Први операцијски план српске војске изгледао је овако: Прва армија брани долину Велике Мораве, Трећа армија штити правце са Саве и Дрине ка Ваљеву, Друга ар-

мија, као маневарска, дејствује у бок главне аустријске снаге, која би са Дунава предузела наступанье према Првој армији, односно са Саве ка Трећој армији. Ужичка војска прикива што јаче аустријске снаге за горњу Дрину и брани долину Западне Мораве, ако би била приморана на одступање.

Српска главна снага, под заштитом Треће армије предузима марш-маневар у северо-западном правцу; Друга армија, остављајући деташман код Београда, покреће своје три пешадијске дивизије са фронта Аранђеловац–Лазаревац у

Овако гађа српски шоп

Војни иследник саслушава једног каплара који је ошамарио наредника. Наредник је, додуше заробљеник, до пре неки дан био у аустријској униформи, али то само отежава каплареву кривицу: ошамарио је заробљеника и уз то опсовао му мајку швапску.

Каплар Милисав, родом из једног села близу Пожаревца, признаје кривицу, али се правда да му је „пао мрак на очи“ и да једноставно није могао да се обузда.

Иследник тражи да му каплар потанко исприча шта је претходило овој грубој повреди старешинских правила.

– Ево, овако је било, – поче Милисав – грувају наши топови, све се око нас тресе, а нас двојица стојимо позади и гледамо. Ја кажем: „Одржи, Боже! Пази, бре, наше зрно оде право у ров...“ А он мени каже: „Ћути, будало, ти не знаш да Аустријанци имају топ чије је једно зрно може да уништи целу батерију...“ А ја опет кажем: „Па, нека имају и такав топ, али он не погађа овако како гађа српско зрно...“ Затим се он мени унесе у лице и пакосно упита: „Е, а како то гађа српско зрно, да видим само...“ Мени се смрче, паде ми неки мрак на очи, па рекох: „Ево, овако“ – па му прилепих шамарчину да се сав затресао. „Ево, кажем, овако гађа српска батерија и то да утувиш за сва времена...“ Тако је било, очију ми, па ако је за суд – ви терајте...“

Српска артиљерија дејствује на Солунском фронту 1917. године

правцу Шапца; Прва армија, остављајући деташман код Пожаревца и Смедерева (сем Коњичке дивизије) покреће своје три пешадијске дивизије на фронт Аранђеловац–Лазаревац, упућујући Коњичку дивизију ка Убу у састав Друге армије; Ужичка војска предузима офанзивни притисак на Дрину према Вишеграду.

Пошто се увидело да Друга аустроугарска армија на Дунаву и Сави само демонстрира и да се њен одред, који је заузео Шабац, даље не креће, а да у исто време Пета аустројска армија надире са Дрине ка Ваљеву, Српска врховна команда овако групише снаге за битку: Друга армија с једном пешадијском дивизијом прикива аустројске снаге код Шапца, Коњичку дивизију упућује у Мачву у циљу расветљавања ситуације и осигурања бока главне снаге, а са две пешадијске дивизије предузима покрет од Уба преко Великог Бошњака ка Текеришу у циљу удара у леви бок Пете аустројске армије. Прва српска армија креће ка Ваљеву као стратегијска резерва; деташмани код Обреновца, Београда и Пожаревца остају на својим местима за заштиту северног фронта.

— наставиће се —

Прва савезничка победа

Победа српске војске извојевана у вишедневним борбама на падинама Цера, била је и прва велика победа савезника у Првом светском рату. Истовремено, то је била битка која је запањила свет: зар је могуће да се једна мала земља, која је имала нешто више од четири милиона становника, не само одупре војној сили у то време моћне Аустроугарске царевине, већ и да јој зада такав ударац и нанесе такав пораз од кога никад више неће моћи да се опорави! Одговор на ово питање пружала је вечна истина да је право јаче од силе и да народ који се бори за праведну ствар, за своју независну државу, своју слободу, своје огњиште и своју децу и у непоколебљивом јединству са својим вођама не може бити побеђен. Србија је тада била сврстана у један строј од војника до војводе, од сељака до краља, с њиховим поимањем о узвишености жртвовања за спас и слободу отаџбине.

Врховни командант српске војске био је регент Александар Карађорђевић, начелник Штаба војвода Радомир Путник, а његов помоћник генерал Живојин Мишић.

Три армије и Ужичка војска били су бојна сила Србије: Првом армијом је командовао генерал Петар Бојовић, Другом генерал Степа Степановић, Трећом генерал Павле Јуришић Штурм, а Ужичком војском генерал Милош Божановић.

Церска битка је вођена од 16. до 19. августа, када је аустроугарска сила била до ногу потучена, па је тражила спас у бекству преко Саве и Дрине. До 24. августа српска војска је гонила непријатеља и протерала га са свог земљишта. Поред многобројних заробљеника у руке победоносне српске војске пало је 50 топова разног калибра са 86 муницијских кара и много другог ратног материјала.

За заслуге стечене у овој бици командант Друге армије генерал Степа Степановић унапређен је у чин војводе.

На Академији СПЦ за уметности и конзервацију

Завршна изложба радова студената

Светлана Новић

Патријарх српски Г. Иринеј свечано отворио изложбу радова на Академији

У петак, 30. маја 2014. године, у просторијама Академије Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј свечано је отворио завршну изложбу радова студената у класи професора са оба студијска програма (Црквене уметности и Обнова и чување), у присуству Преосвећеног Епископа Андреја, професора, студената и гостију. Проректор Радомир Поповић је у уводној беседи истакао да после сваке академске године студенти и професори са Академије СПЦ за уметности и конзервацију врше духовну смотру својих радова не само пред самим собом, већ и пред јавношћу, тако да тек тада могу да сагледају своје резултате, јер на тај начин сви оправдавамо и речи Апостола Павла

који је рекао да треба да чујемо и шта људи и ван Цркве мисле о нама, а не само да слушамо једни друге и да се задовољавамо позитивним коментарима.

На крају је истакао да свака помесна Православна Црква има онако благољепије какву веру има, уз захвалност Патријарху Иринеју и новоизабраном Епископу аустријско-швајцарском Андреју што су дошли на изложбу и на тај начин показали

да су уз студенте и професоре Академије.

Његова Светост је беседу започео објашњењем да су и античке академије радиле у скромним условима, али да су биле расадник врлих мислилаца и покретача нових идеја. Тако и Академија СПЦ за уметности и конзервацију – иако ради у скромним условима – одржава ону вековну тежњу српског народа да буде православан, те да сваки Србин има наду и веру јер се моли пред иконом коју живописују они који верују и надају се Царству Бога Живог. Живописци нису важни само у нашем времену, већ су важни у свим временима, управо зато што повезују догматска знања са практичним – уметничким – вештинама и зато што својим животом сведоче своја дела. Патријарх

је нагласио да ће генерације младих живописаца, који се образују на Академији, своје вештине и умеће исказати помоћу нових, савремених материјала, и да ће на тај начин бити потребни Српској Цркви у многим будућим подухватима, зато што је њихова будућа служба – за Цркву и у Цркви. Патријарх је подсетио да су велики богослови Цркве били иконописци и да су велике догматске проблеме решавали и живописали Господа, Богородицу, апостоле, равноапостоле, мученике, те на тај начин сведочили праву ве-

ру. Патријарх је благословио и професоре и студенте, пожелео још много оваквих духовних гозби и ову – завршну изложбу 2014. године – свечано прогласио отвореном.

Патријарх је, затим, заједно са професорима посетио и сватеље Академије, како би – непосредно – стекао увид у сврсисходност и испуњеност курикулума на Академији и изразио радост што је нађена мера да се прими само по девет студената на оба студијска програма, јер они после свог школовања лако и брзо почињу да раде оно за шта су учили и умножавали своје таленте. Патријарх се посебно осврнуо на унутрашње уређење Спомен-храма Светог Саве на Врачару и истакао да очекује стручну и сваку другу помоћ и од професора и од студената Академије, како би заветни храм целог српског рода засијао најлепшим сјајем и на

Висока школа – Академија Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију је основана 17. новембра 1993. са благословом Св. Арх. Синода СПЦ и блаженопочившег Епископа будимског Данила (Крстића) као Академија за конзервацију уметнина српских у Београду. Први декан Академије је био тадашњи Епископ будимски Данило. Академија се 1995. налазила у Улици Аугуста Цесарца број 17, на Топчидерском брду. Епископ Данило је марта 1995. освештао нови простор у коме су се одржавала предавања и вежбе. Те године је Академија ушла у састав Универзитета у Сарајеву у Републици Српској. Од 1997. године „ова Академија има ранг факултета, студије на њој трају четири године и издржава се самофинансирањем. У исто време, одобрава се оснивање Фонда Академије СПЦ за уметности и конзервацију, ради обезбеђења финансијских средстава за рад, као и покривања њених материјалних трошкова“ – налазимо у акту који је потписао Епископ браничевски Г. Игнатије. А, одлуком Св. Арх. Сабора СПЦ, Академија исте године мења назив и уместо Академија за конзервацију уметнина српских, постаје – Академија Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију у Београду.

Године 2002. ова установа бива прикључена Богословском факултету СПЦ у Београду. После враћања Богословског факултета под окриље Универзитета у Београду, Академија је постала самостална установа. Као таква 2006. године креће у процес добијања акредитације високошколских установа у оквиру Министарства просвете Републике Србије. Као акредитована високошколска установа започиње свој рад 29. децембра 2008. године.

Св. Арх. Сабор СПЦ на мајском заседању 2009. доноси одлуку да се ова црквеношколска институција назове Висока школа – Академија Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију. Она се данас налази у старој згради Богословског факултета СПЦ у Београду, у Улици Краља Петра бр. 2.

тај начин Светом Сави Српском показао да следимо уски пут којим је он ходио по српским средњовековним земљама.

После једночасовне посете свим атељеима, Патријарх је похвалио и годишњи извештај о раду Академије који је прочитан на управо завршеном редовном мајском заседању, који је и потврђен овом изло-

жбом. Уједно је Његова Светост исказао да је ова изложба и својеврсно самовредновање рада и професора и студената. Патријарх је – овом приликом – стекао увид у све тешкоће са којима се Академија суочава у времену када је врло тешко да се ради и опстане.

Извор: Академија СПЦ

Визуелни језик ореола: порекло и развој кроз векове (I)

Милена Стефановић Саји

Круг као архетипски мотив постао је ореол, конкретан иконографски симбол који је имао различита значења у односу на контекст у коме је примењиван

Ореол је битна ставка иконографског репертоара хришћанске уметности. За нас толико уобичајена, да ни не помишљамо одакле и како је настала форма ореола и шта она представља?

Круг као архетипски мотив постао је ореол, конкретан иконографски симбол који је имао различита значења у односу на контекст у коме је примењиван. У доба религиозног релативизма, хришћанство се појављује као нова снага, чији уметници и покровитељи одлучују да усвоје одређене прехришћанске универзалне вредности и визуелне представе епохе у којој су живели и њима овладају. Ореол, стара форма као нов симбол бива прихваћен у доба касне антике као сликовно средство које најефикасније преноси светост.

Прехришћански период и претпоставке хришћанских ореола

Кружни соларни дискови појављивали су се много пре хришћанске ере у цивилизацијама чије су древне религије биле у посебној вези са култом Сунца. Символи као: круг са тачком у средишту, крст у кругу, средњоазијски обичај исцртавања Сунчевог диска или розете су у посебној вези са обожавањем Сунца. Пошто се налази на небу опажа се као веома високо и удаљено, привлачи пажњу и даје претпоставку коришћења симбо-

личне форме ореола да би се означило високо достојанство, моћ али и божанске особине. Постоји једна умна, заједничка интуиција међу древним цивилизацијама, свест о функцији божанског у уметности. Св. Серафим Сарофски каже да је Дух Божији био присутан, мада није деловао истом снагом и код пагана, оних који нису истински познавали Бога али су сачували знање о Богу.

Почело је са Старим Египтом где су на главама неких божанстава стављали диск, а посебно карактеристичан је као обележје бога Ра, најзначајнијег бога соларног култа, стварајући нуминозан амбијент.

Једно од седам светских чуда античког света Колос са Родоса који је представљао грчког бога Сунца Аполона (слично данашњем Кипу слободе у Њујорку) имао је на глави венац или круну са радијално распоређеним шиљцима као зрацима сунца. Овај светлосни оквир лица се очигледно допао оновременим владарима и угледајући се на Аполона, хтели су да на себе пренесу овај симбол соларне моћи, са жељом да прикажу и истакну свој статус. Хеленистички владари Египта и Сирије, а касније и римски императори су понекад приказивани са тим типом круне на глави, да би указали на статус полубогова. Постојала је и прозаичнија примена, што рефлектује пракса да се на грчке статуе постављао метални диск изнад глава како би биле заштићене од птица (што подсећа на касније ореоле у

иконаграфији западног хришћанства који су као метални штитници постављани изнад глава представљених светитеља).

Налазимо га и у индијској и кинеској уметности, захваљујући Свиленом путу којим су путници осим трговине учествовали у трансферу културе, религије и уметности од Средоземља до Истока и идеју ореола проширили. Присутан је нарочито у будизму, где симболизам зрачног ореола истиче аналогност Будине природе и светлости, још око I века. У азијској уметности је замишљен и састављен не само од светлости, него и од ватре и такви примери могу се наћи у персијским минијатурама класичног периода где постоје представе Аврама, Мојсија и Христа са таквим ореолима.

Римска и ранохришћанска форма ореола углавном је представљала сјај светлости, а понекад је имала декоративну функцију јер се визуелно наслања на форму клипеуса (медаљона, штита) који је окруживао култне представе портрета преминулих.

Венац као симбол тријумфа над смрћу, у сликарству паганских гробница и надгробних споменика чест је мотив, а лаворов венац, чије лишће задржава трајно зеленило, потенцира идеју вечности и непролазности, стављан је мртвици да би се привукла божанска заштита, али и живима у важним тренуцима њиховог живота. Венац од златних листића је имао посебан значај.

Аполон са зракастим ореолом
II век, Ел Џем, Тунис

Христос као Хелиос или Sol Invictus
мозаик у ватиканским подрумима испод Базилике Св.
Петра на плафону гробнице папе Јулија I, III век

Све ово је блиско идеји и форми ореола и венац је добио своје место у хришћанској симболици на фрескама и мозаицима и често је постављан изнад глава као симбол победе и награде у хришћанском животу. На надгробним споменицима венац представља израз молитве у чину погребља да би умрли задобио блаженство у светлости неба, венац нетрулежности и настанио се у Царству небеском. Круна или венац је симбол унутарње светлости која обасјава душу победника у духовној борби. Стицање венца је израз особеног примања у рај.

Још у старој Грчкој, Хомер је описивао натприродну светлост око глава хероја у биткама, зато су они добијали светлеће венце. Нимб (лат. *nimbus* – облак, вероватно протумачен као облак вечне светлости, божански облак; касније, прстенаст сјај око главе светитеља, светитељски венац) се помиње као небеско светло код Вергилија који реминисценцира Хомера. Вергилије је, иначе, интересантан за хришћанство због тумачења његове IV Еклоге. Тај непрекинути континуум се огледа на ореолима хришћанских светих ратника али у другом контексту.

Споменици хеленске и римске уметности приказују главе богова, хероја, али и неких цењених личности са ореолом у облику круга светлости или зрацима који иси-

јавају светлост. На нашим просторима очувана је јединствена мозаичка представа Диониса у Феликс Ромулијани код Гамзиграда, који поред свих атрибута који га одређују има и плави ореол.

Светлосни диск као једноставан круг први пут се користио у зидном сликарству Помпеје искључиво да би се означили богови и полубогови.

Хришћански период и развој хришћанског визуелног језика ореола

У Риму је ореол првобитно коришћен за преминуле императоре као знак њиховог небеског блаженства али касније су, као што је поменуто и живи добијали „круну која зрачи“, а након III века једноставан ореол, све у сврси приказивања њихове величанствености. Оно што би требало поменути је култ Непобедивог Сунца (*Sol Invictus*), који је нашао поклонице међу римским императорима. Константин је, међутим, за разлику од њих, сматрао да је Сунце тек најсавршенији симбол Бога и то подређивање Сунца је вероватно последица његовог обраћења у хришћанство. Ореол се убудуће појављује без зракова, пошто су цареви желели да се сматрају вредним велике чести, а не више као божанска бића.

Међутим, у оновременој паганској уметности светлосни колут

као симбол божанског постао је тако неодређен да је морао бити прихваћен као нешто сасвим ново.

На самом почетку, хришћани су избегавали исцртавање ореола јер су га користили пагани у свом многобожачком систему. Прве представе Христа или Богородице су без ореола и колико је познато, први пут се појављује у III веку на представи Христа као Непобедивог Сунца у ватиканским подрумима испод Базилике Св. Петра у Риму.

Овакво представљање имало је своју основу у поезији литургијара и омилитичара који су вековима преносили симболичну метафору о Сунцу – Христу, у богослужбеним текстовима названим Сунцем правде, Сунцем здравља и спасења, Сунцем истока јер доноси светлост и победу над смрћу, тамом и злом (као што Сол побеђује ноћ претворивши је у дан).

Хришћанство је прихватило традицију идеје Сунца као извора светлости и живота и преобразило је у симбол откривења вере у Христа. За хришћане природно физичко светло (у које су пагани веровали) није ништа друго до симбол, одблесак једног другог, вишег, духовног и божанског невидљивог Христа – Новог Сунца, док Климент Александријски описује Христа као „Сунце Васкрсења“.

– наставиће се –

Пол Вирилио

Информатичка бомба

Превео са француског
Ненад Крстић
Нови Сад : Светови, 2000
143 стр. ; 17 cm
ISBN: 86-7047-368-0

Пол Вирилио (Paul Virilio) је француски архитекта по основном звању. Као дечак је преживео бомбардовање и од тада његову имагинацију заокупљају слике рата и катастрофе, стога исте и чине велики део његове сфере интересовања. Изградио је неку врсту феноменологије рата, а изложба „Археологија бункера“ га је учинила славним 1974. године у Француској. Такође представља великог истраживача урбаних и технолошких промена које се дешавају током XX и почетка XXI века. Продоран је аналитичар појмовних и друштвених поставки, као и парадокса цивилизације. А област којом се пре свега бави је друштвено-култура анализа савременог доба.

Дело *Информатичка бомба* (*La Bombe Informatique*) издато је 1998. године у Паризу, од стране издавачке куће Editions Galilee и писано је у виду 14 независних есеја. Кроз поглавља се сусрећемо са питањима која се међусобно преплићу и која су у неминовној вези. Његови ставови проистичу из теоријског оквира постмодернизма као и теорија нових медија, а тема књиге се везује за актуелна збивања данашњице, процес глобализације, као и указивање на различита научна и политичка збивања широм планете.

Укратко говори да је прогрес науке мањи него што је техничка катастрофа коју проузрокује, и да је наука напустила своје филозофске темеље. Она је

део феномена свеопште виртуализације, а феномен знања је постао кибернетички, док технонаука постаје технокултура масе. Говори о кибернетичкој интерактивности савременог света, а уз њу и краја географије. Реални град уступа место виртуелном граду са метрополитиком која има тоталитарна обележја. Дискутује о глобалном теленадзору, као и о диктатури оптичких материјала која нас одвлачи од нас самих. Данас нису потребни ратови да би се уништила реалност света, она се дешава кроз експлозије, дезинтеграције, загађивање, ефекат стаклене баште, Чернобил, Севезо... Затим кроз бројне моменте расипања способности опажања услед технологије и индустријализације. Говори о губитку слободе понашања и критике, услед доминантне технокултуре. У суштини, са кинематском оптиком уништава се способност прављења разлике између стварног и оног што се сматра стварним и истинитим. На тај начин је рат светова одавно објављен. Модерног човека карактеришу незрелост и инфантилност, јер жеље незрелог друштва се испуњавају убрзаним прелазом из реалног у виртуелно. Обмана је што се данас све активира брзином електронског импулса и тренутно пружа оно што се иначе током времена добија.

Услед медијског плурализма стварно време се убрзава. Стерео стварност и њен продукт интернет базира се на тренутној приступачности. Све видљиво се замењује екраном. Долази доба информатичког убрзања, виртуелног простора и претраживања мреже над мрежама. Живимо у времену где атомску бомбу замењује информатичка бомба, а основа тога је стварање кибернетичке контроле знања, тј. економско-политичких знања. Атомска бомба, информатичка и демографска бомба на дневном су реду новог миленијума.

Аутор предочава живот с краја XX века и указује на даљу перспективу живљења, теме су значајне, јер шире видике. Преплиће се све време размишљање о феномену глобалног друштва и специфичним доприносима савремене науке. Такође се бави незрелошћу појединца и поремећајима процеса сазревања. Оно на шта указује је убрзање времена и данашња извитоперена наука, њени производи који не утичу делотворно на индивидуу и друштво. Акценат му је на кључном производу данашње науке, технонауци и њеним последицама, тј. стварању виртуелног света са метрополитиком која има тоталитарна обележја. Говори о све крхкијем одређењу реалности. Вирилио на веома циничан и лудицидан начин износи конкретне примере феномена технонауке и специфичног устројства света, као и његову критику и осуду. На оригиналан начин представља приложену проблематику и поткрепљује је добром аргументацијом и објашњењима. Указује на сложеност самог предмета истраживања и могућност мултидисциплинарног приступа да тој проблематици, попут социолошког, антрополошког, етичког, културолошког, филозофског, архитектонског... Аутор се бави актуелном темом која предста-

вља значајан културолошки феномен. Дело има поприлично сугестиван карактер, стога читаоца не оставља равнодушним. Користи се различитим приступима излагању, од есејистичког до едукативног, полемичког... Кроз различите аспекте говори о истом феномену. Књига може бити намењена како популарној сцени тако и научној и стручној јавности.

Значајна књига која отвара многа питања о животу и наводи нас на размишљање у надилазећој ери информација, и алармантно упозорава на продукте технонауке. Сам назив књиге *Информатичка бомба* указује на ширину и озбиљност дате теме, и указује на супротности између развоја и пропадања. Стога ово дело бива изузетно и представља значајан допринос даљим истраживањима на сличну тему, а самим читањем датих есеја сама тематика нам бива разумљивија и ближа.

Саша Велимир.

Епископ Атанасије Ракита

Духовни дародавци Призренске Богословије

– издање Епархије
бихаћко-петровачке –

По благослову Његове Светости Патријарха Иринеја и у издању Епархије бихаћко-петровачке управо је изашла из штампе књига Епископа бихаћко-петровачког Атанасија Раките *Духовни дародавци Призренске Богословије*. Ова књига штампана је поводом стогодишњице рођења Патријарха Павла.

Рукопис ове књиге завршен је пре више од две деценије, на дан Светога Кирила и Методија 24/11. маја 1991. године у Призрену где је у то време Епископ Атанасије био професор у призренској Богословији Светога Кирила и Методија. Над Богословијом, над њеним ђацима и професорима бдео је тада Владика рашко-призренски Павле који је касније изабран за Патријарха Српског. Његов допринос педагошком раду ове установе, у који се он укључивао подједнако и у учионици и у Цркви, био је драгоцен. Сваки сусрет Владике Павла са богословима се памтио. Он се на посебан начин обраћао богословима, а та његова обраћања била су у ствари својеврсна предавања. У посету призренским богословима, у оквиру својих ђачких екскурзија, долазили су карловачки и крчки богослови. Свима им се обраћао Владика Павле. Баш о тим сусретима са богословима највећим делом сведочи ова књига. Јеромонах Атанасије Ракита бележио је речи Владике Павла који је младим богословима на једноставан начин говорио о најсложенијим теолошким питањима, али и давао савете о будућем пастирском раду.

Поред Владике Павла, међу духовне дародавце Призренске богословије јеромонах Атанасије Ракита уврстио је Епископа жичког Стефана, Архимандрита проф. др Атанасија Јевтића, Архимандрита Јулијана Студеничког, бројне Хиландарце међу којима је проигуман Хиландара отац Никанор, др Владету Јеротића. Поменути су још неки дародавци.

Међу бројним вредностима ове по обиму невелике књиге истакли бисмо то да она највећим делом представља Патријарха Павла као педагога. У белешкама јеромонаха Атанасија могу се пратити педагошки погледи Патријарха Павла и његове педагошке методе. Поред тога ова књига сачувала је низ значајних

детаља из живота Патријарха Павла, Призренске богословије, али и сведочанства о делу живота аутора ове књиге.

Овај рукопис је 21. јуна 1991. године јеромонах Атанасије Ракита дао Епископу захумско-херцеговачком др Атанасију Јевтићу приликом његове посете Косову и Метохији и Призренској богословији. Наступила су бурна времена, протекле су многе године и Епископ Атанасије Ракита заборавио је на овај рукопис.

Крајем априла ове године умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије Јевтић био је гост Бихаћко-петровачке епархије. На Побусани понедељак, 28. априла, двојица епископа срели су се са верним народом Босанске Крајине у Босанском Грахову. На тај дан упокојио се Гаврило Принцип, рођен у оближњем граховском селу Обљају. Двојица епископа помолила су се за душе Гаврила Принципа и двојице граховских јереја Илије и Милана Билбије. Тога дана у Босанско Грахово Епископ Атанасије Јевтић донео је рукопис *Духовни дародавци Призренске Богословије* и поклонио га аутору, који је он објавио као књигу коју представљамо.

Јово Бајић

БРЧКО

Акција за прикупљање помоћи страдалима

У склопу хуманитарне музичке акције, португалска певачица Мариза и српски мултиинструменталиста, композитор и певач Слободан Тркуља почетком јуна посетили су поплављена подручја у БиХ и Србији. Приликом посете граду Брчком, посетили су и Храм Успења Пресвете Богородице у Српској Вароши, где их је дочекао и пожелео им добродошлицу старешина храма, протонамесник Небојша Драшкић, на чију је иницијативу, али и захваљујући његовом пријатељству са Тркуљом, уприличено ово гостовање.

Ови уметници се припремају за снимање спота и песме којима ће анимирати светску јавност да се укључи у акцију прикупљања помоћи за настрадале у поплавама.

Мариза дос Реис Нунес, познатија под својим сценским именом Мариза, португалска је фадо певачица.

„Одавала сам се позиву да учествујем у помоћи људима које је задесила велика несрећа. Моји сународници у Португалу добро су упознати са трагедијом која се овде догодила. Одушевљена сам што сам данас посетила један мултикултуран град и стекла нове пријатеље“, изјавила је прије напуштања Брчког позната уметница Мариза.

Слободан Тркуља предочио је новинарима како је осмислио цео музички пројекат који је наглашено хуманитарног карактера, почев од настанка саме идеје да сними спот и песму „Петрион“, до ангажовања бројних великих музичких стваралаца – попут Бочелија, Рускиње Пелагеје, Маризе... – на том веома сложеном послу.

„Овај пројекат реализују заједнички мој Балканополис и новосадски Егзит на челу са Немањом Миленковићем који је данас с нама овде у Брчком. Иначе, припрема материјала за спот

одвијаће се на више места у свету и трајаће најмање пола године“, напоменуо је Тркуља.

На крају боравка у Брчком, где их је пратила и екипа португалске националне телевизије, угледни музички ствараоци у спортској сали Гимназије „Васо Пелагић“ разговарали су са људима које је водена стихија учинила бескућницима.

Извор: Епархија зворничко-џузланска

БЕОГРАД

Српска теологија данас

У петак, 30. маја 2014. године, на Православном богословском факултету Универзитета у Београду одржан је шести годишњи симпозион „Српска теологија данас“ у организацији Института за теолошка истраживања. Скуп су отворили протојереј-ставрофор проф. др Предраг Пузовић, декан Православног богословског факултета Универзитета у Београду, и протојереј-ставрофор проф. др Радомир Поповић, управитељ Института за теолошка истраживања.

Симпозион „Српска теологија данас“ одржан је у више секција. У раду симпозиона учествовали су професори, студенти докторских и мастер студија како са ПБФ БУ, тако и са других факултета.

БЕОГРАД

Духовски концерт у Дому Војске Србије

Поводом успостављања верске службе у Војсци Србије, а у част хришћанског празника Силаска Духа Светога на апостоле, Управа за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије и Медија центар „Одбрана“ организовали су 3. јуна у свечаној сали Дома Војске Србије, уз подршку Министарства културе, информисања и информационог друштва, Духовски концерт.

Присутнима су се обратили начелник Управе за људске ресурсе генерал-мајор Слађан Ђорђевић, Његово Преосве-

штенство Епископ ремезијански и новонаречени Епископ аустријско-швајцарски Г. Андреј и београдски надбискуп монсињор Станислав Хочевар. Учесници концерта били су Певачко друштво „Преображење“, Екуменски мушки хор, солиста, баритон Милан Станчић и пијаниста Чедомир Марјановић. Диригент вечери био је Братислав Прокић.

Епископ Андреј присутнима је пренео поздраве Патријарха српског Иринеја, који је уједно био и духовни покровитељ вечери.

На репертоару концерта биле су композиције „Духу Светом“, „Аве Марија“, „Оче наш“, „Глорија“, затим „Духовски тропар“, „Христос воскрес“, „Алилуја“, „Победна песма“ и остале. Солиста Милан Станчић, уз клавирску пратњу, отпевао је три композиције, међу којима су две Јохана Себастијана Баха и Георга Фридриха Хендла.

Извор: <http://www.odbrana.mod.gov.rs>

ФРАНЦУСКА

У Нормандији обележен Дан Д

Дана 6. јуна 2014. године, у француском граду Каену одржана је свечаност којом је обележено 70 година од искрцавања савезничких војника у Нормандију.

Ниједан становник Нормандије није знао да ће 6. јун 1944. године бити први дан једне од најжешћих битака које је Француска војевала, а у којој је страдало 110.000 људи, међу којима и 20.000 цивила. „Младе генерације морају да памте да се овде два милиона војника сукобило усред милион цивила“, истакао је у свом обраћању француски председник Франсоа Оланд. Он је одао почаст свима, и цивилима и војницима, нагласивши да су Нормандијци учествовали у борби храбро колико и војници који су били ангажовани у ослобађању Француске.

„Управо зато што је Француска проживела ту драму, она је солидарна са другим земљама које доживљавају исту судбину и учествује у очувању мира на границама Европе и Африке. Јер ми то дугујемо у знак сећања на оне који су дали своје животе за нас“, поручио је Оланд мислећи на ситуацију у Украјини и Нигерији.

Француски председник Франсоа Оланд поздравио је „храброст Црвене

РИМ

Чудовишта: фантастична створења страха и мита

„Ако и не нађем чудовишта...
Могу да кажем да она понекад нађу мене.
Можда зато што сам за њих ја чудовиште...“
Дилан Дој

Национални римски музеј је у својој Палати Масимо (Palazzo Massimo) од 20. децембра 2013. до 1. јуна 2014. године представио изложбу „Чудовишта. Фантастична створења страха и мита“. Циљ изложбе је био да открије разлоге и значења за упорно постојање митолошког у савременој култури. Преко сто изложених археолошких налаза указало је на утицај који класична традиција има на модерну и савремену уметност, а посебно на филм.

Представљени артефакти за ову прилику сабрани су из разних светских музеја Атине, Базела, Берлина, Беча, Лос Анђелеса и Њујорка, као и бројних са подручја Италије, а придружена су им и три сликарска дела новијег датума.

Свако „чудовиште“ објашњено је кроз писане изворе и преко најважнијих представа (скулптура, фреска, мозаик, рељеф, предмети за личну употребу и др.) које су пореклом из различитих култура широм Средоземља – египатске, грчке, етрурске, римске и италске. Подељена на више тематских области изложба открива иконографију сваког фантастичног створења осликавајући и промену кроз историју. Тако су представљени минотаури, грифони, химере, горгоне, кентаури, сирене, сатири, харпије, сфинге, тритони, Пегаз, Сцила и Хидра, те наравно Тифон као најсмртоноснији од њих.

Изложба је својеврстан наставак једне од претходних поставки посвећених античким божанствима и показује да у ствари сваки херој има чудовиште против кога се бори, као симбола мрачне стране људске душе. Сам изложбени простор је осмишљен тако да подсећа на Минотауров лавиринт, а који симболизује прастари облик иницијацијског путовања, које херој мора да прође у циљу постизања мудрости и самосвести. Изложени предмети подсећају и на то да класични уметници нису приказивали само идеалну лепоту божанстава и хероја, већ и бића ужаса.

Приређивање овакве изложбе је утолико важније што се у савременој популарној култури (филм, видео игре) ове теме експлоатишу до крајњих граница и није ретко да се само културно наслеђе антике изврће до непрепознатљивости. Посетиоцима је изложба у том смислу указала на неоригиналност савремених стваралаца, а била је и добар путоказ кроз тамне лавиринте савремених митова.

Приредио Данко Сјрахинић

довољно људи како би прошао легендарни Турингов тест.

Компјутерски пионир, Алан Тјуринг, предложио је да би компјутер могао да се схвати као машина која размишља уколико би успео да прође тест који захтева да 30 одсто људских испитивача у току петоминутног испитивања путем теста помисли да комуницира са човеком.

Еуген Госман, компјутерски програм који је осмислио тим из Русије, успео да је прође овај тест у Лондону. Он је убедио 33 одсто судија да је човек, изјавили су академици са Универзитета у Редингу који су и организовали тест.

У питању је први компјутер који је успео да прође овај тест, иако су у томе успели и други програми – али су тада питања и теме унапред били одређени.

„Наша главна идеја је била да он тврди да зна све, али због својих година сасвим је разумно да он не зна све. Јако пуно времена смо провели развијајући личност у коју ће људи поверовати“, изјавио је Владимир Веселов, један од креатора програма.

Извор: B92

БЕОГРАД

Зашто ревизија?

Књига 1914–2014. *Зашто ревизија?* др Милета Бјелајца, коју је Медија центар „Одбрана“ објавио поводом 100 година од почетка Првог светског рата, представљена је јавности у среду 4. јуна 2014. године у свечаној сали Дома Војске Србије. О књизи, која полемиче са трендом ревизије о улози Србије у догађајима 1914. године, говорили су рецензент проф. др Милан Ристовић, др Мирослав Перишић, директор Архива Србије, и аутор.

Присутне је поздравио директор Медија центра „Одбрана“ потпуковник Славољуб Марковић и истакао да је књига др Бјелајца прва у Србији која научно и популарно полемиче са трендом ревизије о улози Србије 1914. године.

„Управо је то разлог зашто смо одлучили да са овим насловом први пут изађемо на киоске, и то представља веома битну новину у нашем пословању, али и захтев времена о који се нисмо оглушили. Данас, на суд јав-

армије“ и „одлучујући допринос народа некадашњег Совјетског Савеза“ у победи савезника у Другом светском рату. „Желим да поздравим храброст Црвене армије која је далеко одавде, суочена са 150 немачких дивизија, била способна да их потисне и победи“, изјавио је он.

О величини догађаја говори програм и листа званица, међу којима су били и британска краљица Елизабета Друга у пратњи чланова краљевске породице, амерички председник Барак Обама, руски шеф државе Владимир Путин, али и новоизабрани украјински председник Петро Порошенко.

На свечаност је позвано 9.000 званица, а процењује се да је церемонији присуствовало и око 150.000 грађана, у региону који се већ годину и по дана припрема за ову годишњицу и где је месецима уназад било немогуће наћи смештај.

Извор: БЕТА

ЛОНДОН

Компјутер прошао Турингов тест

Еуген Госман, компјутерски програм који се претварао да је млади децк из Украјине, успешно је преварио

ности, заједно са аутором, стављамо ново дело чиме се придружујемо активностима у обележавању стогодишњице Великог рата“, рекао је потпуковник Марковић.

Разјашњавајући старе и нове контроверзе о узроцима Првог светског рата, како стоји у поднаслову, ова књига је делом одговор аутора и издавача на велико интересовање јавности које је подстакао фељтон на тему ревизије оцена о улози Србије 1914. године, објављиван у *Политици* током децембра 2013. године.

БЕОГРАД

Духовске свечаности

Са благословом Патријарха српског Иринеја, од 4. до 10. јуна у Београду су одржане десете Духовске свечаности под називом „Времена подвига!“, које су садржајем обухватиле значајне годишњице: 1700 година од страдања првих београдских мученика, 900 година од рођења Св. Симеона Мироточивог, 200 година од мученичке смрти Св. Ђакон Авакума и игумана Пајсија и 100 година од почетка Великог рата.

У оквиру програма традиционалне духовне манифестације Духовске свечаности, која већ годинама окупља врхунске уметнике, духовнике и богослове, и ове године били су заступљени богати културни садржаји и приредбе. Манифестација је почела 4. јуна, у Коларчевој задужбини – наступали су хор „Чаролија“, драмски уметници Биљана Ђуровић и Андреј Шепетковски, хор „Станковић“ при Цркви Ружици и капели Св. Петке, као и ансамбли „Оперетика“ и „Таурунум“.

Другог дана манифестације у Народном позоришту у Београду Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије изговорио је слово на тему „Велики рат и велике жртве српског народа 1914–1918“, а публика је потом била у

БЕОГРАД

Промоција књиге *Белези времена*

У Београду је 26. маја 2014. године, у свечаној сали Дома војске Србије у присуству истакнутих личности из црквеног и јавног живота, представљена књига *Белези времена*, нашег истакнутог исламолога и дипломате проф. др Дарка Танасковића. О књизи су говорили директор „Православне речи“ Зоран Гуговић, председник Центра за међународну сарадњу и одрживи развој Вук Јеремић, новинар *Политике* Мирослав Лазански, проф. др Ненад Кеџмановић и аутор. Говорници су истакли да се ради о важној књизи за разумевање садашњег тренутка и да су текстови сабрани у њој доказ да су све Танасковићеве процене и оцене преживеле тест времена. Књига доноси текстове о неоосманизму, верским поглаварима на Балкану, међународној политици и значајним савременицима.

Данко Ситрахинић

НАЈАВА

Хришћански културни центар др Радован Биговић, у сарадњи са Фондацијом Конрад Аденауер, организује трибину под називом

Хришћански пут ненасиља и обојене револуције

Да ли је „ненасилни отпор“ у политичкој борби феномен хришћанског порекла? У којој мери је хришћанство утицало на Гандија, апостола савремене ненасилне борбе? Да ли су тзв. „обојене револуције“ пример идеолошке злоупотребе хришћанског пацифизма и колики удео у томе имају српски отпораши? О овим и сличним питањима биће више речи на трибини „Хришћански пут ненасиља и обојене револуције“, која ће бити одржана у просторијама Фондације Конрад Аденауер (Ул. Краља Петра, бр. 3), 18. јуна, са почетком у 19 часова.

На трибини ће говорити Миша Ђурковић (Институт за европске студије), Александар Раковић (Институт за новију историју Србије) и Благоје Пантелић (Хришћански културни центар др Радован Биговић).

прилици да види позоришну представу „Солунци говоре“, као и наступ хора Првог певачког друштва.

У петак, 6. јуна, у порти Цркве Ружице на Калемегдану је духовску беседу одржао Његова Светост Патријарх српски Г. Г. Иринеј, а у програму који је уследио учествовали су Снежана Савићић-Секулић, оперска уметница, и Ђакон Александар Секулић. Уз клавирску пратњу Јелене Живковић наступиле су и драмске уметнице Катарина Радивојевић, Ивана и Јелена Жигон, као и хор „Лазарица“ из Крушевца.

АРАНЂЕЛОВАЦ

Веронаука у вртићима

У среду, 4. јуна 2014. године, у аранђеловачком вртићу „Звончић“, који се налази у непосредној близини Врбичке цркве, одржана је интересантна дечија приредба под називом „Чудесни дечији свет“. У приредби су учествовала деца предшколског узраста из вртића аранђеловачке општине, која однедавно, добром вољом управе вртића и трудом аранђеловачких вероучитеља, имају могућност да једном недељно похађају час верске наставе православног катихизиса.

Ова приредба је кроз песме, рецитације, скечеве и играчке представила све васпитно-образовне садржаје који су понуђени аранђеловачким предшколцима, односно својеврсну корелацију предшколског образовања, енглеског језика, фолклора и верске наставе.

ЈЕРУСАЛИМ

Сустрет првојерараха

Његова Свесветост Патријарх васељенски Вартоломеј и римски папа Фрања састали су се у недељу, 25. маја 2014. г., у Цркви Васкрсења Христовог (Светог Гроба) у Јерусалиму, о чему смо писали и у претходном броју *Православља*.

Папа и Патријарх су овом приликом потписали и заједничко саопштење, у ком се позива на приближавање Римокатоличке и Православне Цркве. По завршетку пригодне беседе Патријарха Вартоломеја, папа је узео његову руку и пољубио је.

Ово је историјски догађај, којим је папа одао почаст патријарху, а светски медији преносе ову вест у контексту тога колико су се ствари промениле у однесу две Цркве.

Медији подсећају да је папа овај гест учинио из поштовања, док је пре неколико стотина година Константинопољски патријарх Јосиф II, који је учествовао на Фирентинском сабору и прихватио папски примат, био приморан да пољуби ноге папе Еугена IV као знак подређености.

Извор: Блиц

РИМ

У спомен погинулих у свим ратовима

Поглавар Римокатоличке цркве папа Фрања ће у оквиру обележавања 100. годишњице Првог светског рата посетити војно гробље Редипуља у Италији, где ће одати пошту погинулима у свим ратовима, преноси БЕТА.

„Желим да најавим да ћу 13. септембра, поводом почетка те огромне трагедије, Првог светског рата, отићи на војно гробље Редипуља и помолити се за жртве свих ратова“, навео је папа Фрања, обраћајући се на Тргу Светог Петра карабињерима, поводом 200. годишњице оснивања тог војног одреда.

ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Игуман григоријатски Георгије Капсанис упокојио се у Господу

Бивши игуман манастира Григоријата на Светој Гори Георгије Капсанис упокојио се после дуже болести у јутарњим часовима на Тројице, 8. јуна 2014, у метоху манастира Григоријата у Неапољу у Солуну.

Митрополит неапољски Варнава одслужио је помен пре подне, а поподне, у 17. часова, више Митрополита Грчке Цркве одслужило је опело. Одар је преко дана и после опела био изложен у цркви да би у јутарњим часовима на Духовски понедељак његово тело било пренето у Григоријат где ће бити погребено.

Игуман Григорије Капсанис, који је својевремено био угледни професор атинског Богословског факултета, познат је и као пријатељ Српске Цркве и нашег народа: стајао је у духовним везама с многим нашим монасима и епископима, а посебно је уважавао живот и дело Св. Јустина Поповића. Захваљујући њему, манастир Григоријат је радо примао српске монахе и свештена лица како у самом манастиру на Светој Гори, тако и у његовим метосима у Солуну.

Г. Г.

На гробљу Редипуља, једном од највећих на свету, на северу Италије, сахрањено је 100.000 погинулих у току Првог светског рата.

Извор: Блиц

МИНСК

Огромна штета дијалогу

Председник Одељења за спољне црквене везе Московске Патријаршије, Митрополит волоколамски Иларион обратио се у поздраву учесницима IV европског римокатоличко-православног форума који је одржан у Минску 2–6. јуна 2014. г.

Између осталог, он се осврнуо на драматичну ситуацију у Украјини и искритиковао улогу украјинских гркокатоли-

ка у грађанском рату који се распламсао у источном делу те земље.

Митрополит је у свом обраћању рекао да су „гркокатолици одиграли веома деструктивну улогу у развоју ове ситуације. Изјаве њиховог врховног архиепископа, епископа и свештенства, и једна изузетно политизована позиција довели су до поларизације друштва и распламсавања сукоба, што је већ резултирало многобројним жртвама.

За разлику од канонске Украјинске Православне Цркве, која је у овим тешким месецима била у стању да уједини људе различитих политичких уверења, укључујући и оне који се налазе са обе стране барикада, унијати се солидарно само са једном од сукобљених снага. Агресивне изјаве унијата, акције усмерене на подривање канонске Православне Цркве, активни контакти са православним расколницима и напори да поделе вишенационалну Руску Православну Цркву: све ове ствари су изазвале озбиљну штету не само Украјини и њеном становништву, него и православно-римокатоличком дијалогу. Све ово нас је далеко одгурнуло, подсећајући нас на време када су се православни и римокатолици гледали не као прија-

тељи, него као ривали“ – казао је, између осталог, Митрополит Иларион.

Извор: <http://www.pouke.org>

ЗАГРЕБ

Миса за Кордића

На Каптолу је служена миса у част повратка ратног злочинца Дарија Кордића који је пуштен на слободу након одслужене две трећине казне од 25 година затвора – на колико га је осудио Хашки трибунал. Мису је служио помоћни загребачки бискуп Валентин Позаић.

Извор: Слободна Далмација
(<http://slobodnadalmacija.hr>)

Фото: <http://www.vitez.info>

ЦЕТИЊЕ

Православни Колумбијац постао монах

У навечерје Педесетнице, у Цетињском манастиру Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Господин Амфилохије служио је свечано празнично вечерње, а на крају службе је, чином расе и камилавке, замонашио Сергија Лопеза из Медељина (Колумбија), давши му монашко име Симеон.

Расофорни монах Симеон је рођени Колумбијац и потиче из римокатоличке породице. Пре неколико година се упознао са православљем и неко време је тражио могућност да се повеже са неком од помесних Православних Цркава.

Преко тадашњег пароха Епархије буеносајреске и јужно-централноамеричке Српске Патријаршије у Венецуели дошао је до наше Цркве и пре неколико месеци боравио у нашој парохији у Буенос Ајресу.

„Постао је, ево, сабрат Цетињског манастира, да би се, када то Господ благослови, вратио у своју отаџбину и тамо служио Господу и проповиједао Јеванђеље и био свједок истин-

ПОВОДОМ ПРАЗНИКА СВ. КОНСТАНТИНА И ЈЕЛЕНЕ

Гроб царице Јелене у Цркви Санта Марија ин Аракоели у Риму

У Базилици Санта Марија ин Аракоели (Базилика Свете Марије на небеском олтару) у Риму налазе се у порфирном саркофагу мошти Свете царице Јелене, мајке Св. цара Константина, као и гроб последње босанске краљице Катарине Косаче-Котроманић. Св. Јелена (Flavia Iulia Helena Augusta), рођена је 248/250. у Дрепануму, данашњем Карамурзелу, у малоазијској области Витинији, а преставила се Богу на истину вероватно 18. августа 330. г. у Никомидији, данашњем Измиту. Названа још и Јелена Константинопољска, била је мајка цара Константина, па је називана и *Августа*, царица. Јелена је према предању у Јерусалиму пронашла једну од највећих хришћанских реликвија – Часни крст – те се стога поштује као светељка и у Православној и у Римокатоличкој Цркви. Наша Црква слави Св. цара Константина и царицу Јелену 3. јуна по новом тј. 21. маја по старом календару.

Ова црква, чије име – *Santa Maria in Ara Coeli* – на латинском значи „Света Марија на небеском олтару“ једна је од најимпозантнијих цркава Рима на Капитолу односно Капитолинском брегу, једном од седам римских легендарних брежуљака на којима је утемељен Рим.

Предисторија цркве *Santa Maria in Ara Coeli* сеже до времена Спаситељевог. На месту данашње цркве некада је стајао антички храм посвећен римској богињи Јунони. Она је у митологији Римљана богиња рођења, бракова и брижљивости и чини пандан богињи Хери код Грка. Она је и заштитница Рима те је Капитол било место њеног посебног прослављања.

Цар Август је, вели легенда, имао визију жене која му се у са лучозарним венцем и дететом у наручју приказала високо на небу. Ово приказане је цару Августу тибуртинска Сибилa, позната паганска пророчица тумачила као најаву рођења Спаситељевог у време његове владавине. За ово благодатно предсказање дао је цар Август да се непролазном Царству Христовом у постојећем храму посвећеном богињи Јунони сагради „небески олтар“ (lat. *ara coeli*).

У 8. веку је на овом месту стајао грчки манастир. Након што је овај манастир под папом Инокентијем IV 1250. г. предат францисканцима, отпочела је изградња данашње тробродне базилике. Двадесет и два стуба су делови некадашњих античких монумента и храмова. На левој страни данашњег храма је провенијенција тих стубова означена. Они потичу из царске палате у којима је цар Август спавао (*a cubiculo Augustorum*) и у којима је, може бити, имао речену визију. Под овог храма потиче из 13. века, таваница је евокација на поморску битку код Лепанта 1571. г. Израду ове таванице наложио је папа Григорије XIII. У центру данашњег олтара стоји икона Пресвете Мајке Божије.

Прошодјакон Зоран Андрић

ске и праве Христове Цркве“, рекао је Митрополит Амфилохије након монашења.

Владика је рекао да ће Господ дати да монах Симеон ускоро прими и свештенички чин, „како би људе које је Господ сабрао око њега водио путевима спасења“.

Монах Симеон је по струци психолог и у Медељину у Колумбији руководи фондацијом која помаже зависницима од дроге и алкохола, као и збрињавањем старих и немоћних. Ово је још један од плодова православне мисије на јужноамеричком континенту.

Извор: Радио Светишора

У СВИЛАЈНЦУ

Велике штете од поплава

Верско добротворно старатељство проследило је у недељу 25. маја ове године помоћ ЦО Свилајнац која је претрпела знатну штету изливањем реке Ресаве. Секретара ВДС-а о. Владимира Марковића и г. Вука Јовановића дочекао је старешина Цркве Светог Николе о. Дејан Мидић са другим свештеницима из Свилајнца и околине.

Отац Дејан је пренео да се поплава десила током ноћи, изненада, тако да није било времена да се било шта учини, те су се морали евакуисати из поплавленог подручја.

И даље су у тешкој ситуацији и најпотребнија им је помоћ у хемијским средствима за чишћење и дезинфекцију и конзервирана храна и вода.

Старатељство је већ неколико пута допремало воду и храну у Свилајнац. Овај град и даље треба нашу помоћ а размере његовог страдања су огромне и чини нам се, некако неправедно, стављене у други план.

Јереј Владимир Марковић

У ЕПАРХИЈИ ВАЉЕВСКОЈ

Помозимо манастиру Пустиња

Поплавни талас који је погодио Србију знатно је оштетио манастир Пустиња, бисер православне духовности и фрескописа. Оштећења овог манастирског комплекса, смештеног у клисури реке Јабланице, видљива су већ на самом прилазу. Вода је

Саопштење

Бијељина, 25. мај 2014. године

Поштована браћо и сестре, прије свега, све вас срдечно поздрављам. Данас смо обишли Шамац и Добој и управо смо се вратили са терена. Успут смо гледали и видјели стравичне посљедице поплава како у самим градовима Добоју и Шамцу, тако исто и цијелим током путовања од Шамца до Добоја и назад.

Посљедице ових поплава су у историји незапамћене и катастрофалне. Апелујемо на све и позивамо све, помозите Шамац и Добој. Апелујемо, спасимо Шамац, апелујемо на Владу Републике Српске, Савјет министара БиХ, на међународне хуманитарне организације, помозите и спасите Шамац. Позивамо и апелујемо да у овом тешком тренутку у историји градова Шамца и Добоја помогнете у невољи.

Посебно апелујемо на локалне органе власти да учине све да становништво ових општина пострадао од поплава практично осјети и види њихову бригу за сваког човјека, без разлике на политичку, националну и вјерску припадност.

Исто тако апелујемо на сво свештенство наше Епархије, све грађане, вјернике, и оне који се другачије осјећају, помозите Шамац и Добој у овоме тренутку. Позивамо и апелујемо на све наше епархиоте расељене широм свијета и радно ангажоване у Европи, Сјеверној и Јужној Америци, Русији, Африци и Аустралији, помозите да обновимо нашу Епархију, наше парохије, односно градове и села, куће, школе, болнице и домове здравља, цркве и манастире.

Нека наша слога, јединство и доброта, вјера и љубав, побједе и ова искушења. Ово је уистину масовно и трагично страдање народа наше Епархије, незапамћено у њеној историји. Свима који су до сада помогли захваљујемо, и молимо да обнављамо нашу Епархију, што је трајна обавеза свих нас. Вашу помоћ можете слати ако је роба, преко црквених општина и парохија, а донације у новцу на број хуманитарног жиро рачуна отвореног у Павловић банци:

1) км: 554-001-00004739-26

2) девизни: 554-780-000850-01-41

Обавезно навести ПОМОЋ ЖРТВАМА ПОПЛАВА.

Хвала свима и нека је Бог на помоћи,

+ Епископ зворничко-тузлански Хризостом

Извор: Епархија зворничко-тузланска

Шамац под водом

Храм Рођења Пресв. Богородице у Добоју

разровала пут, сручивши одроне у манастирско двориште. Клизиште је такорећи преполовило паркинг, а услед поткопавања плочника угрожена је капела над извором лековите воде Млаковац.

Манастир Пустиња, посвећен Ваведу Пресвете Богородице, један

је од најлепших манастира у северо-западној Србији, са живописом светогорских зографа из 1622. у коме се истиче фреска Св. Јована Крститеља. Имајући у виду значај манастира Пустиња, Епископ ваљевски Г. Милутин апелује на све људе добре воље у земљи и иностранству да, према мо-

гућностима, помогну санацију штете нанете поплавама.

J. J.

Извор: Епархија ваљевска

У НИШУ

Слава богословије

Призренска Богословија Св. Кирила и Методија, која је привремено у Нишу, прославила је 24. маја 2014. своју славу, четрнаесту по реду од изгнанства 1999. године.

И ове године су се око славског колача сабрали садашњи и бивши ученици, са гостима из нишких цркава и драгим гостима из београдске Богословије Светог Саве и мноштвом вернога народа, који су дошли да са ученицима и наставницима Богословије у Нишу поделе радост овога славља. Литургијским торжеством је началствовао прота Бранислав Цинцаревић, а славски колач је освештао прота Јован Илић, старешина Цркве Светог Пантелејмона у Нишу.

Свештеник Дејан Крстић

Извор: Епархија нишка

У БРАДИНИ

Сјећање на убијене Србе

У Храму Вазнесења Господњег у Брадини код Коњица, 27. маја 2014. поводом 22 године од страдања српског народа у овом селу, служена је Св. Литургија и парастос за 48 цивила које су убили припадници хрватских и муслиманских снага од 25. до 27. маја 1992, село спалили, а преживјеле одвели у логоре. Испред спомен-обилежја служен је парастос. Осим родбине и пријатеља страдалих, представника борачких организација обилежавању је присуствовао министар унутрашњих послова РС Радислав Јовичић, министар цивилних послова БиХ Сређоје Новић, изасланик председника Додика и други.

ЕПАРХИЈА ШАБАЧКА

Рачун за помоћ

Одбор Центра за прикупљање и координацију хуманитарне помоћи при Епархији шабачкој отворио је наменски девизни рачун за прикупљање новчане помоћи за настрадала домаћинства у елементарним непогодама. На територији Епархије шабачке постоји велики број клизишта која су однела десетине домова у којима су живели људи, а поплаве су девастирале и велики број домова којима је потребна обнова. У циљу помоћи људима чији су домови уништени, Центар за прикупљање и координацију хуманитарне помоћи одлучио је да отвори наменски девизни рачун за прикупљање новчане помоћи за настрадале у поплавама. Инструкције за уплате помоћи у иностранству, у одговарајућим валутама и банкама можете наћи на адреси: http://spc.rs/sr/eparhija_shabachka_otvoren_namenski_devizni_rachun_zapomotsh_nastradalama_od_poplave

Извор: Епархија шабачка

За стравични злочин у Брадини још нико није одговарао, иако је МУП РС надлежним тужилаштвима у БиХ поднио извјештаје против 18 идентификованих лица за које постоји основана сумња да су у Брадини починили једно или више кривичних дјела ратног злочина.

Извор: pravoslavie.ru; PTPC

НАКИМ

Помоћ за децу Хоче и Ораховца

Владика западноамерички Г. Максим уручио је 27. маја 2014. 5000 америчких долара српској деци у Великој Хочи и Ораховцу. Деведесет малишана у Великој Хочи и седамдесет у Ораховцу дочекали су Владику Максима и захвалили се на помоћи. Новац за децу у овом делу Метохије прикупила је организација „Коло српских сестара“ из Сан Франциска, а помоћ при расподели донације пружио је и организација „Свети Јован Милостиви“ из Грачанице. Верници Западноамеричке епархије, многе организације и Епископ Максим већ годинама помажу многочлане и сиромашне породице на целој територији КиМ.

Извор: Епархија западноамеричка

У БАЊАЛУЦИ

Слава града и храма

Низом културних манифестација у Бањој Луци је прослављен Спасовдан, крсна слава Саборног храма Христа Спаситеља и града Бање Луке. У уторак, 27. маја, у Културном центру

Бански двор отворена је изложба Јована Бабића „Записано свјетлошћу“. Уочи Спасовдана, након празничног бденија, хор СПД „Јединство“ одржао је концерт духовне музике у Саборном храму. На сам празник служена је Св. Арх. Литургија којом је началствовао Епископ бањалучки Г. Јефрем, док су саслуживали Епископ новограчаничко-средњезападноамерички Г. Лонгин, те свештенство Епархије бањалучке. Светој Литургији присуствовали су и председник РС Милорад Додик, председник Скупштине РС Игор Радојичић, градоначелник Бање Луке Слободан Гаврановић и други. Послије Св. Литургије освештан је славски колач и жито, а потом је обављена и литија улицама које окружују храм.

Бања Лука прославља своју славу већ 23 године за редом.

Извор: <http://hhsbl.org>

У БЕЧУ

Примопредаја храма Нојлерхенфелд

Епископ бачки Г. Иринеј, администратор Епархије аустријско-швајцарске, примио је 27. маја 2014. кључеве цркве Нојлерхенфелд у 16. бечком округу од Надбискупа бечког, кардинала Кристофа Шенборна.

Овим свечаним чином је поменута богомоља постала и званично власништво Српске Православне Цркве. Самом чину присуствовале су многе високе званице са обе стране, како из црквеног, тако и из друштвеног живота. Са Преосвећеним Епи-

скопом Иринејем били су господа архијереји: Епископ пожаревачки и браничевски Г. Игнатије, крушевачки Г. Давид и новоизабрани Епископ Епархије аустријско-швајцарске Г. Андреј. Посебну радост је причинило присуство Митрополита Аустрије Г. Арсенија, (Васељенска Патријаршија), председника Православне епископске конференције у Аустрији, у чијој пратњи је био његов викар Даријуш Шуцки.

У својој беседи, кардинал Шенборн је нагласио да је у неким деловима града Беча, број римокатолика веома мали, а да се број православних повећао и да је за Римокатоличку цркву важно очување хришћанства, стога је рад да православнима помогне у њиховом пастирском раду.

Владика Иринеј узвратио је речи-ма захвалности рекавши да је добијени дар непроцењив и да ће служити у славу Божју и спасење многих који ће се у њој молити, као што је то и до сада био случај.

По добијању кључева цркве, које је Владика Иринеј предао архијерејском намеснику за Аустрију, протојереју-ставрофору Крстану Кнежевићу, уручени су и пригодни дарови. Након прочитане Молитве Господње на немачком и српском језику, приређено је и послужење за званице у припрати храма.

Извор: Епархија бачка

У МИТРОПОЛИЈИ ДАБРОБОСАНСКОЈ Владичанска посјета

Епископ захумско-херцеговачки и замјеник Митрополита дабробосанског Г. Григорије боравио је 31. маја и 1. јуна у Сокоцу и том приликом посјетио и разговарао са Митрополитом дабробосанским Г. Николајем у епархијском дому у Сокоцу. Владика

је одржао и радни састанак са архијерејским намјесницима и деканом Богословског факултета у Фочи. У недјељу, 1. јуна 2014, Владика Григорије служио је Св. Арх. Литургију у соколачком Храму Св. пророка Илије уз саслужење свештенства и монаштва Дабробосанске и Захумско-херцеговачке епархије, у присуству Митрополита Николаја. Епископ Григорије је у мјесту Ђаваринама, поводом храмовне славе храма у изградњи посвећеном Св. Оцима Првог васељенског сабора обавио славски обред и свима присутнима честитао храмовну славу.

Извор: Митрополија дабробосанска

У НИШУ Слава града

У навечерје празника и славе града Ниша, 3. јуна 2014. свечано бденије у храму посвећеном Св. цару Константину и царици Јелени служио је Епископ нишки Г. Јован. Саслуживало је свештенство Нишке епархије, као и протојереј-ставрофор Радомир Поповић, професор Богословског факултета у Београду. После бденија, Епископ нишки Јован је одржао поздравно слово и предао барјак са Христовим монограмом градоначелнику Ниша г. Зорану Перишићу, који је узвратио поздраве. На сам дан празника, Свету Архијерејску Литургију је, уз саслужење многобројног свештенства, служио Владика Јован. Литургији су уз бројни верни народ присуствовали и челници града Ниша. У току Литургије чином протојереја Епископ Јован је одликовао секретара Црквеног суда Епархије нишке оца Александра Ђорђева. После Литургије је уследила свечана литија улицама града које окружују нишки Храм Светог цара Константина и царице Јелене у којој су учешће осим

ДОБРОЧИНСТВО

Поклоничка агенција Српске цркве

тел/факс: 011/2687-416, 2686-445

www.dobrocinstvo.spc.rs

ХИЛАНДАР

04 - 08. јул

ДОЛИНА ИБРА

12 - 13. јул

ЛЕТЊА ДУХОВНА ШКОЛА

Соко 09 - 16. август

СВЕТИЊЕ МОСКВЕ

25. август - 03. септембар

КРСТОВДАН

У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

21 - 29. септембар

ОСТРОГ

сваког викенда

Прилог за Православље

Протојереј-ставрофор Милан Стојановић са супругом Маријом прилаже Православљу 50 америчких долара у знак велике и искрене захвалности Господу Богу, а за добро здравље и дуг живот: унуке Александре – професора гимназије у Чикагу, на завршеном Правном факултету Чикашког универзитета; за здравље унуке Кристине, на докторату Филаделфијског универзитета и за здравље унука Милана који је завршио за гимназијског професора.

свештенства, верног народа и градских званичника узела и школска деца као и припадници Војске Србије чији је оркестар био украс литије. По завршеној литији испред храма је извршено резање славског колача и узнете су молитве за добро и напредак Ниша и свих његових житеља, након чега је Епископ нишки Г. Јован, својом беседом поучио све сабране.

Извор: Епархија нишка ■■

Обновимо Храм Светог Јулијана у Шибенику

Храм Светог Јулијана у граду Шибенику саградили су православни Срби и Грци 1569, у данашњем старом градском језгру Шибеника. Ово је један од четири православна храма у овом граду. У Другом свјетском рату је бомбардован и том приликом је знатно страдао – остали су само спољашњи зидови. Иако је вријеме тешко и оскудно како материјално тако и бројем наших вјерника (у последњем рату 1995. већи дио православних Срба је протјеран са својих вјековних огњишта), са Божијом помоћи и благословом Епископа далматинског Г. Фотија, ових дана ћемо почети са првим припремним радовима око обнове Храма Светог Јулијана.

Стога молимо и апелујемо на све вјернике и људе спремне да чине добро, да се укључе и помогну у овом значајном и за наше спасење корисном дјелу.

Сви који желе помоћи свој прилог могу уплатити на жиро-рачун Црквене општине Шибеник:

HR2024840081103822256
Raiffeisen BANK

Помозите и ви обнову Призренске богословије!

У септембру 2011. године обновљен је рад Богословије у Призрену, која је запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године.

Богословија је од кључног значаја за опстанак српске заједнице на КиМ – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун:
Комерцијална банка, 205-172349-51

НАРУЏБЕНИЦА		Шифра претплате (попуњава служба претплате)		Претплаћујем се на следеће часописе (означите жељени часопис и начин претплате)	
Име и презиме наручиоца:			ПТТ број и град:		
Адреса:			Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)		
	Србија	Иностранство			
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом		
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом		
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом		
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом		
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом		
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом		
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом		
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом		
Свештосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом		
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом		
Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија					